

Jaarverslag 2021

Natuur en Milieufederatie Drenthe

Hertenkamp 6
9401 HL ASSEN
www.nmfdrenthe.nl
Telefoon: 0592-311150
E-mail: info@nmfdrenthe.nl

Samen voor een mooi en duurzaam Drenthe.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
	Leeswijzer	4
	2021 in Cijfers	5
2.	Drentse duurzaamheidsbeweging.....	6
	Kernactiviteiten.....	6
	Staat van Drenthe / de Groene Brink	8
	Jubileum.....	9
	De Landschapsacademie.....	9
	Nacht van de Nacht	10
3.	Energie- en klimaatneutraal Drenthe	11
	Kernactiviteiten.....	12
	Energie van onderop.....	13
	MET Drenthe, Participatiecoalitie.....	16
	Energietuinen.....	18
	Samen voor een energieneutraal Drenthe: Het Drents Energieloket	19
4.	Circulair Drenthe	22
	Kernactiviteiten.....	23
	Groen Herstel Drenthe	24
	Drenthe Deelt	25
	Drenthe Bouwt Circulair	26
	Good Food Drenthe	26
	Drentse etalage en servicepunt circulair	27
	Drenthe Sport Duurzaam – the next step.....	28
5.	Groen en Soortenrijk Drenthe	29
	Kernactiviteiten.....	30
	Samenwerking Boer, Burger, Biodiversiteit.....	32
	Heel Drenthe Zoemt	33
	Plan Boom.....	34
	Gebiedsoplossingen stikstof	36
	Panorama Drenthe	36
6.	Organisatie en financiën.....	39
	Algemeen Beleid	39
	Financieel verslag.....	39
	Bestuur, directie en medewerkers	42
	Risicomanagement	44
	Gedragscodes.....	44
	Vooruitblik 2022	46

1. Inleiding

Dit jaar vieren we ons 50-jarige bestaan. De oprichting van de Natuur en Milieufederatie Drenthe viel nagenoeg samen met het verschijnen van het rapport **De grenzen aan de groei** van de club van Rome. De afronding van het jaarverslag over 2021, 50 jaar na het rapport, vindt plaats in een tijd dat onze wereld in de greep wordt gehouden door grote onzekerheid en bedreigingen.

Op de noord- en zuidpool smelten de warmterecords als sneeuw voor de zon: 40°C hoger dan gemiddeld! Klimaatverandering en zeespiegelstijging nemen steeds directere en fatalere vormen aan, terwijl de CO₂ uitstoot na de Corona-dip opnieuw is gestegen. De gevolgen van de oorlog in de Oekraïne zijn nog niet te overzien. Wat Corona betreft lijken we in iets rustiger vaarwater te zijn beland, al zijn de sociale gevolgen groot en iedere dag nog volop aanwezig. Jongere generaties zien hun toekomst steeds somberder in.

Dat dit geheel een grote impact heeft op ons werk staat buiten kijf. Het gaat deels ons voorstellingsvermogen te boven. Onze veiligheid, normen en waarden en de toekomst van alle generaties staan op het spel. Grote zorgen zijn nu onder alle lagen van de bevolking aanwezig. Maar tegelijk zien we een onderstroom opkomen die zegt dat we het qua duurzaamheid nu maar even wat rustig aan moeten doen.

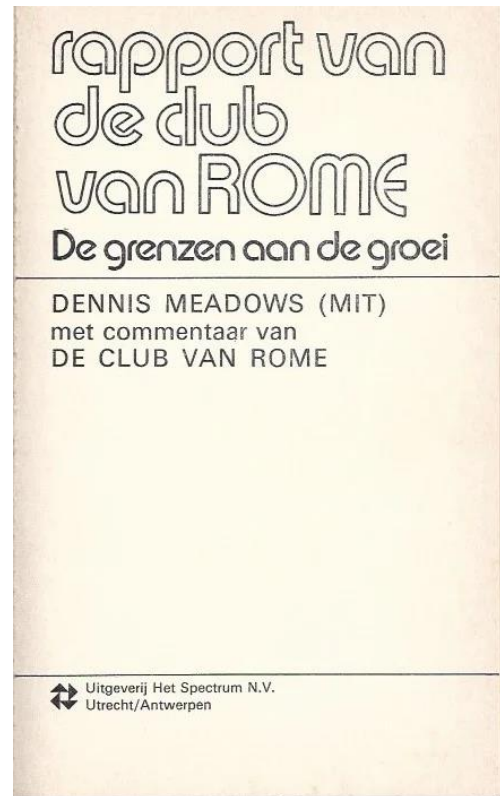
Echter, de in het rapport van de club van Rome aangereikte thema's zijn actueler dan ooit. Juist nu is er alle reden tot bezinning van onze gangbare en traditionele patronen en systemen. Fossiele energievoorziening is al decennia de bron van bloedige conflicten. De Oekraïense bodem bevat een schat aan grondstoffen waar uitbuiters reikhalzend op azen. De markt doet in onze wereld *niet* zijn werk. Armoede- en verdelingsvraagstukken worden steeds pregnanter.

We hebben op milieugebied weliswaar vooruitgang geboekt maar nog een veel grotere slag te maken. Het moet bovendien sneller, anders en nog beter. Brede welvaart, herwaardering van het collectief en gemeenschapszin verdienen meer steun en geven nieuw houvast. In 2020 introduceerden we de term **bruto Drents geluk** als graadmeter voor onze welvaart. Deze houden we graag stevig vast als het gaat om de vraag wat de toekomst ons zal brengen.

Lijdzzaam toezien is geen optie. Daadkracht en wereldwijde gemeenschapszin zijn nodig. Gerichte, praktische en realistische acties. Dat brengt ons dan ook dichterbij huis en bij dit jaarverslag dat voor u ligt. Het werk dat we het afgelopen jaar hebben mogen verzetten bevat namelijk ook heel veel lichtpuntjes.

Het Drents Energieloket heeft het drukker dan ooit. De belangstelling voor energiebesparing stijgt explosief. Energie initiatieven schieten als paddenstoelen uit de grond. Met het Programma Lokale Energie Transitie Drenthe (PLED) zetten we daar met de KEI en provincie de schouders onder. Zo geven we onze eigen duurzame energievoorziening samen met de inwoners van Drenthe verder vorm.

Op basis van Plan Boom hebben we samen met bewonersgroepen veel nieuwe bomen geplant en onze eigen leefomgeving beter gemaakt. Op grotere schaal werken we samen met natuurbeheerders en landbouw aan herstel van biodiversiteit en een meer natuurinclusieve landbouw. Kortom: heel Drenthe

deelt en zoekt. Dat geeft ons veel inspiratie en positieve energie om verder te gaan op de ingeslagen weg. Wij hopen dat we dit met dit jaarverslag ook aan u kunnen over brengen. Vrede op aarde en samen voor een mooi en duurzaam Drenthe.

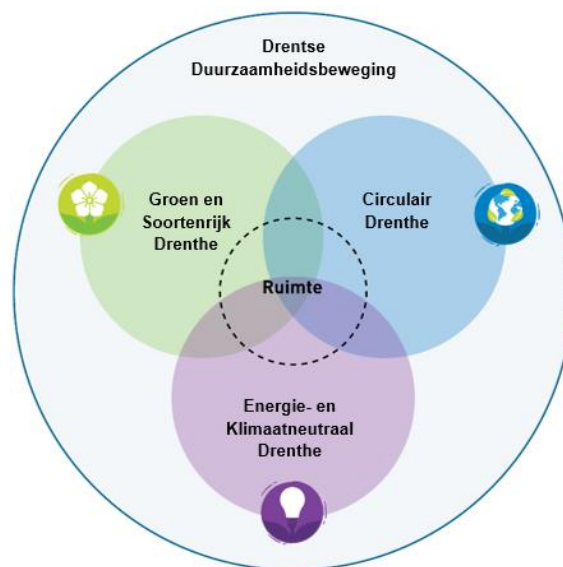
Leeswijzer

De beschrijving van onze activiteiten en resultaten is op hoofdlijnen gebaseerd op onze werkwijze en strategie uit ons beleidsvisie 2020-2025. We richten ons op een drietal inhoudelijke hoofdopgaven voor Drenthe:

- Energie- en klimaatneutraal Drenthe
- Circulair Drenthe
- Groen en soortenrijk Drenthe

De maatschappelijke beweging en ruimte vormen hierin verbindende thema's. Onze werkwijzen en aanpak zijn daarbij gebaseerd op drie sporen:

1. Het mede-vormgeven van **beleidskaders en randvoorwaarden** voor een mooi en duurzaam Drenthe
2. Het **initiëren en zichtbaar maken van voorbeelden** om te laten zien dat het "anders" kan
3. Het ondersteunen van een brede **Drentse duurzaamheidsbeweging**

Net als de vorige jaren hebben we voor een relatief compact verslag gekozen. In de hoofdstukken 2 tot en met 5 beschrijven we de uitgevoerde activiteiten en resultaten rond duurzaamheidsbeweging en onze inhoudelijke werkhema's.

In deze hoofdstukken staan we per opgave eerst stil bij onze kernactiviteiten. Tot onze kerntaken rekenen wij belangenbehartiging en beleidsbeïnvloeding, het geven van gevraagd en ongevraagd advies aan overheden en bedrijfsleven op verschillende niveaus, het aanjagen en ondersteunen van diverse netwerken en regionale samenwerkingsverbanden en innovatie en projectontwikkeling. Deze kerntaken vormen een belangrijke basis en de ruggengraat van ons werk.

Vervolgens doen we verslag van de verschillende projecten die wij uitvoeren. In deze projecten liggen de accenten veelal op concrete realisering van duurzaamheidsstappen samen met inwoners en diverse partners. Alle hoofdstukken bevatten een aantal infographics waarin de highlights van ons werk grafisch zijn samengevat.

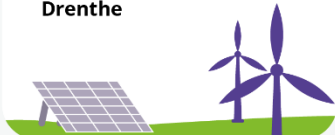
In hoofdstuk 6 doen wij verslag van de ontwikkelingen binnen onze organisatie en de financiën.

Samen voor een mooi en duurzaam Drenthe in 2021

Dat deden we zo!

Samen werken wij aan

Energie- en klimaatneutraal
Drenthe

Circulair
Drenthe

Groen en soortenrijk
Drenthe

Ambassadeur groene waarden

54 Inbreng voor duurzame
beleidskaders en randvoorwaarden

Laten zien dat
het anders kan met **14** projecten

Ondersteuning Drentse Duurzaamheidsbeweging

40 Aangesloten organisaties

51 Lokale groepen ondersteund
met advies en organisatieversterking

109 Samenwerkingen met lokale
groepen: nastreven gezamenlijk doel

12 Nieuwe groepen
helpen opstarten

Verbinden

40 Samenwerkings
verbanden

511 Aan ons verbonden
bedrijven, overheden en maatschappelijke organisaties

Kennis delen

30 Kennisbijeenkomsten

877 Deelnemers
kennisbijeenkomsten

111 Nieuwsberichten

15 Persberichten

245 Keer verschenen
in de media

Samen met jullie!

Corporate

20.914 Website
bezoekers

1.330 Volgers
social media

412 Supporters

2.427 Abonnees
e-nieuwsbrief Ziezo!

1.062 Abonnees
groene agenda

Projecten

100.204
Bezoekers websites

5.648
Abonnees nieuwsbrieven

3.085
Volgers social media

2. Drentse duurzaamheidsbeweging

Kernactiviteiten

Servicepunt Drentse duurzaamheidsinitiatieven

Met het Drentse servicepunt voor natuur-, milieu- en duurzaamheidsinitiatieven stelt de Natuur en Milieufederatie Drenthe zich ten doel om hét aanspreekpunt voor nieuwe duurzaamheidsinitiatieven in de provincie te zijn. Wij verbinden nieuwe en bestaande groepen, initiatieven en individuen met elkaar. We maken ze zichtbaar en stimuleren en faciliteren kennisuitwisseling.

Drenthe kent veel duurzame groepen. Wij ondersteunen, verbinden en brengen deze groepen voor het voetlicht om daarmee de duurzaamheidsbeweging in Drenthe te versterken en de gezamenlijke impact te vergroten. In de huidige situatie is er nog sprake van drie aparte netwerken op het vlak Energie- en klimaatneutraal Drenthe, Circulair Drenthe en Groen en soortenrijk Drenthe. In 2021 hebben we een start gemaakt met het opzetten van een nieuw, overkoepelend "Servicepunt Duurzaamheidsinitiatieven". Dit nieuw platform verbindt de drie servicepunten elkaar. Juist de verbinding van initiatieven op verschillende opgaven geeft meerwaarde. In 2021 is zowel het concept als de visuele vorm voor het Servicepunt duurzaamheidsinitiatieven uitgewerkt. Daarnaast zijn interne aandachtspunten en wensen/behoefte betreffende het CRM-systeem in kaart gebracht. In 2022 zullen we het Servicepunt verder operationaliseren. Dat doen we in samenwerking en afstemming met de andere Drentse natuur- en milieuorganisaties. Door deze samenwerking bundelen we de krachten van de vrijwilligers van de verschillende organisaties en creëren we een brede beweging die zich inzet voor een mooi en duurzaam Drenthe. In 2022 zullen we hier verder vorm aan geven.

van

met
de

Samenwerkende organisaties: We werkten in 2021 samen met 109 lokale groepen en initiatieven en ondersteunden 51 van deze groepen bij de ontwikkeling en uitvoering van hun plannen. Ondanks de Corona-crisis werden er 12 nieuwe initiatieven opgestart.

Supporters: Inwoners van Drenthe kunnen zich op deze laagdrempelige manier binden aan de Natuur en Milieufederatie Drenthe en laten zien dat ze ons werk steunen. Het aantal supporters bleef in 2022 met 412 stabiel.

Voorlichting, opinievorming en bewustwording

Bewustwording, opinievorming en het bieden van handelingsperspectief door middel van kennis en informatie-uitwisseling behoort tot de kerntaken van de NMF Drenthe. We richten ons hier op de Drentse samenleving in de brede zin. Dat doen we via diverse kanalen en media, waaronder onze website, persberichten, nieuwsbrieven en sociale media (LinkedIn, Facebook, YouTube en sinds eind 2021 Instagram). In 2021 zijn we gestart met het beter in kaart brengen van het websiteverkeer. Hierdoor kunnen we meten welke middelen voor het meeste/minste verkeer naar onze website zorgen. Hieronder een overzicht van onze belangrijkste communicatiekanalen:

Website

In 2021 is onze corporate website www.nmfdrenthe.nl door 20.914 bezoekers bekeken. In totaal zijn er 111 nieuwsberichten geplaatst.

Sociale media

Elk jaar groeit de impact van sociale media – en we hebben ons bereik hier vergroot. Eind 2021 hadden we 725 volgers op Facebook. Op [LinkedIn](#) groeide het aantal volgers naar 516 (+108). Onze YouTube pagina heeft 50 abonnees. We hebben 4 nieuwe video's geplaatst. Eind 2021 hebben we de Instagram-pagina [@nmfdrenthe](#) aangemaakt. De pagina is nog niet actief, maar heeft op dit moment al wel 39 volgers. In 2022 gaan we deze pagina actief inzetten.

Ziezo!

[Ziezo!](#) Is onze digitale nieuwsbrief. Via Ziezo! Houden we abonnees op de hoogte van het natuur- en milieunieuws in Drenthe, achtergrondinformatie en opinie over actuele ontwikkelingen. In 2021 zijn in totaal 8 Ziezo!-nieuwsbrieven gemaakt en verzonden. In 2021 ontvingen 2.427 abonnees deze digitale nieuwsbrief. We verstuurden twee bijzondere edities: een jubileum- en nacht van de nacht-Ziezo!. Deze edities stonden geheel in het teken van deze projecten.

Groene Agenda

[De Groene Agenda](#) geeft een overzicht van activiteiten op het gebied van natuur, milieu en duurzaamheid in Drenthe, zoals wandelingen, lezingen en workshops. Op onze website is de Groene Agenda ook te raadplegen. Het is één van de best bezochte onderdelen van de website. In 2021 was het aantal bijeenkomsten en buitenactiviteiten als gevolg van Corona helaas beperkt.

Toch verstuurden we dit jaar 13 keer De Groene Agenda naar 1062 abonnees.

NMF Drenthe in het nieuws

In 2021 verstuurden we 15 persberichten naar lokale, regionale en landelijke pers. We zijn minstens 245 keer in de media verschenen.

ROEG!

In samenwerking met RTV Drenthe, Het Drentse Landschap, IVN, Landschapsbeheer Drenthe, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer werken we aan het platform ROEG!, opgericht door RTV Drenthe. [ROEG!](#) is het online en mediaplatform over natuur en landschap in Drenthe. We hebben bijgedragen aan de redactieoverleggen en hebben actief meegedacht en -gewerkt aan items op televisie, radio en online.

Ziezo! oktober 2021 | Bekijk de nieuwsbrief [hier online](#).

Ziezo!
Oog voor natuur- en milieunieuws

natuur en milieu
federatie
drenthe

Uitgelicht

Hét antwoord voor stijgende energiekosten: maatregelen en besparingsoffensief

Het is niemand ontsaan: de energieprijzen schieten door het dak. En dat is een groot probleem. Op dit moment leeft al 10% van de huishoudens in Nederland in energiearmoede. Dit aantal zal de komende tijd fors toenemen. Maar ook sectoren die veel fossiele energie gebruiken, slaken noodkreten. De Natuur en Milieufederatie Drenthe pleit voor regulerende maatregelen en een grootschalig besparingsoffensief. Deze crisis biedt namelijk kansen voor de versnelling van de energietransitie. En die is bijkleefhard nodig voor de aanpak van het klimaatprobleem. Hoe het antwoord voor de stijgende energiekosten er precies uitziet?

[Lees onze visie hier.](#)

Nacht van de Nacht: licht uit op 30 oktober

Energiebesparing: alle energie die je niet gebruikt, hoeft niet te worden opgewekt. Daarom is het opmerkelijk dat gemiddeld 71% van alle kantoren 's nachts onnodig verlichting laat branden. Dat blijkt uit onderzoek naar lichtvervuiling en energievervalsing, uitgevoerd in het kader van de Nacht van de Nacht (initiatief van de NMF's). In Drenthe ligt het aantal lager, namelijk op 53%. Maar dat kan natuurlijk nóg beter. Doe jij ook het licht uit tijdens de Nacht van de Nacht op 30 oktober? Particulieren, gemeenten en bedrijven vanuit het hele land gingen je al voor. Daarnaast worden er weer op 30 oktober door heel Nederland verschillende activiteiten georganiseerd. Kijk voor meer informatie op nachtvandenacht.nl.

[Bekijk de uitkomsten van het onderzoek hier.](#)

Staat van Drenthe / de Groene Brink

Met de Groene Brink beogen we een podium voor een brede Drentse duurzaamheidsdiscussie te creëren, waar bewoners, ondernemers, bestuurders en beleidsmakers met elkaar in gesprek gaan over de opgaven waar we als samenleving mee geconfronteerd worden. In een tijd die gekenmerkt wordt door felle discussies zijn fysieke ontmoetingen essentieel om wederzijds begrip en sociale samenhang te stimuleren.

Als gevolg van Corona waren de mogelijkheden om een serie van fysieke bijeenkomsten te organiseren beperkt. We hebben daarvoor een serie activiteiten voor het najaar voorbereid, maar de uitvoering daarvan moeten verplaatsen naar begin 2022. Het startevenement van ons jubileum hebben we online wel laten doorgaan.

Startevenement jubileum: Op maandag 20 december vond de officiële aftrap van ons jubileumjaar plaats. Dit was een livestream vanuit het Drents Museum, met bijdragen van Tjisse Stelpstra (gedeputeerde Provincie Drenthe), Werner Schouten (oud-voorzitter Jonge Klimaatbeweging), Reinder Hoekstra en Nanda de Jonge. Jorine van Niftrik presenteerde de avond. Vragen die deze avond centraal stonden zijn: Wat is jouw visie op Drenthe in 2050? Wat zou jij doen als je in de schoenen stond van de NMF Drenthe? En hoe werken we de komende jaren samen aan een mooi een duurzaam Drenthe? Daarnaast blikten terug op de inzet van NMF Drenthe gedurende afgelopen jaar en presenteerden we het [jubileumprogramma](#).

Communicatiemedewerker Jorine van Niftrik ondervraagt Werner Schouten tijdens het jubileum-startevenement

we
de

Groene Brink activiteiten in voorbereiding

Staat van Drenthe	Binnen dit project brengen we in kaart hoe de natuur en het landschap, klimaat en energie en circulaire economie in Drenthe ervoor staan. Deze gegevens bespreken we in een Groene Brink-bijeenkomst. In 2021 zijn de indicatoren geïdentificeerd die we zullen uitwerken en de basis zijn van de gespreksrondes in 2022.
Houtbouw in een bosprovincie	Op 8 februari 2022 vindt de Groene Brink-bijeenkomst 'Houtbouw in een bosprovincie plaats'. De voorbereidingen zijn eind 2021 getroffen. De uitnodiging is verstuurd en de bijeenkomst online gepromoot.
Slag om de Noorderruimte	In april 2022 vindt de Groene Brink-bijeenkomst 'Slag om de Noorderruimte' plaats. Een debat over de woningbouw in Drenthe en Noord-Nederland. Een aantal voorbereidingen zijn eind 2021 getroffen: de datum, tijd, locatie en het programma zijn vastgesteld. Ook zijn de sprekers definitief akkoord. Extern is de inhoud van de bijeenkomst en een save the date gecommuniceerd.
Drents Perspectief 2050	De rode lijn van het jubileumjaar is het Drents Perspectief 2050: een agenda met bouwstenen voor een mooi en duurzaam Drenthe in 2050. De opbrengst van verschillende evenementen nemen we mee in dit perspectief. We hebben online en tijdens het startevenement een oproep uitgezet om de visies van Drentse inwoners te verzamelen.

Jubileum

Op 20 december 2021 bestond de NMF Drenthe 50 jaar! Op deze dag vond ook het online-startevenement van het jubileumjaar plaats. Het komende jaar zullen we op verschillende manieren aandacht besteden aan ons 50-jarig bestaan. We kijken terug op de successen van de afgelopen 50 jaar, maar juist ook vooruit naar de grote opgaven die Drenthe nog te wachten staan. Dit doen we met een interessant [jubileumprogramma](#), gevuld met verschillende bijeenkomsten, debatten en bijzondere acties. In 2021 hebben we de voorbereidingen van dit programma getroffen:

We zijn jarig!

Tijdmachine: Met onze tijdmachine blikken we terug op onze inzet van de afgelopen 50 jaar. Grote dossiers, mijlpalen en bijzondere momenten krijgen hier plaats. Wat ging er goed? Wat kon beter? Wat hebben we daarvan geleerd? En welke opgaven liggen er nog voor ons? In 2021 hebben we heel veel van onze publicaties en beeldmateriaal verzameld en zijn alle jaarverslagen doorgespit. Dit resulteerde in leuke, inspirerende input voor onze tijdmachine. De tijdmachine hebben we, met behulp van de webbouwer, vormgegeven op de website. Daarnaast hebben we in 2021 de eerste twee mijlpalen gepubliceerd. Dit krijgt een vervolg in 2022.

NMF Drenthe-kringloop: In ons jubileumjaar starten wij de NMF Drenthe-Kringloop. We gaan samen met onze achterban op pad langs betekenisvolle plekken en mijlpalen uit ons werk. In 2021 is het concept uitgewerkt en heeft de eerste wandeling plaatsgevonden (Assen aan de Aa met Stichtingsraad).

Winactie 50 bomen: In januari 2022 maken bewonersinitiatieven kans op 50 bomen. De voorbereidingen voor deze actie vonden eind 2021 plaats. Zo heeft er acquisitie plaatsgevonden voor de financiering van deze actie en is de actie afgestemd met de samenwerkingspartners van Plan Boom. Ook is het concept van de winactie uitgewerkt en is er een voorwaardeformulier opgesteld.

De Landschapsacademie

Het concept van de landschapsacademie is gestoeld op een reeks fysieke ontmoetingen gericht op bewustwording en activering van Drentse burgers op het gebied van behoud en herstel van het Drentse landschap. Helaas heeft de voorziene reeks van 4 lezingen en debatten over de historie en de huidige staat van het Drentse landschap, de kernkwaliteiten en het belang van het behoud en het herstel ervan niet plaats kunnen vinden.

In 2021 hebben we gedurende het hele jaar aandacht gevraagd voor de gevolgen van lichtvervuiling in Drenthe. In de zomer is nogmaals een onderzoek uitgevoerd naar kantoorverlichting. In 3 Drentse gemeenten fotografeerden we ad random kantoorpanden in de nacht. Daarbij keken we of de binnen- of buitenverlichting aan was, of beide. Dit onderzoek is in alle provincies uitgevoerd. In september brachten we de resultaten naar buiten: Drenthe bleek 'het beste' te scoren. Een resultaat waar wel kanttekeningen bij zijn te zetten, als we bedenken dat 53% van de kantoren de verlichting onnodig aan heeft. De uitkomst is opgepakt door de media: met nieuwsartikelen op RTV Drenthe en in het Dagblad van het Noorden en een radio-interview werd de boodschap zichtbaar.

Meldpunt lichthinder: Bij het landelijke meldpunt lichthinder kwamen zo’n 300 meldingen binnen waarvan ook meldingen uit Drenthe. Deze gingen onder andere over de kasverlichting in zuidoost Drenthe. We hebben een gesprek gehad met de melders en gekeken wat we hieraan verder kunnen doen. Eén van de melders begeleiden we in gesprekken met de betreffende gemeente.

Verkenning Dark Sky Park Dwingelderveld: Op verzoek van de provincie Drenthe schoven we aan bij een voorverkenning om van het Dwingelderveld een Dark Sky Park te maken. Deze verkenning wordt in 2022 vervolgd.

9°C
0 km

[VOORPAGINA](#)
[NET BINNEN](#)
[MIJN NIEUWS](#)
[GRONINGEN](#)
[DRENTHE](#)
[VIDEO](#)
[CULTUUR](#)
[SPORT](#)
[MEER](#)
[PODCAST](#)

Lampen aan tegen inbrekers? 'Ze hebben juist licht nodig.' Bedrijven in Drenthe laten licht massaal aan en krijgen verzoek de lampen te doven

Henriette Meppelink · 27 september 2021, 14:39 · Drenthe

[Deel dit artikel](#)
[f](#)
[t](#)
[v](#)
[p](#)

De percentages per provincie. Foto: Nacht van de Nacht

Bij ruim de helft van alle kantoorpanden in Drenthe brandt 's nachts buiten- of binnenverlichting. De Natuur en Milieufederaties fotografeerden in het kader van Nacht van de Nacht vele bedrijven in Nederland en met 53 procent komt Drenthe er goed vanaf.

In Drenthe is de steekproef uitgevoerd in de gemeentes Assen, Tynaarlo en Noordenveld. 'De bedrijven met onnodige en felle verlichting worden benaderd met een vriendelijk verzoek om de lichten te doven waar het kan', vertelt Sanne Vellinga van de Natuur en Milieufederatie Drenthe.

3.

Energie- en klimaatneutraal Drenthe

Wij werken aan

Stimuleren energiebesparing huiseigenaren

Duurzame energievoorziening

Inbreng Regionale Energiestrategie

Ondersteuning lokale energieinitiatieven

Natuurinclusieve energievoorziening: Energietuin Assen-Zuid

Ondersteuning lokale energie-initiatieven

60

Totaal aantal energieinitiatieven

26

Actief ondersteund

5

Helpen opstarten

Kennis delen

21

Kennissessies

225

Deelnemers

10

Energiecoaches opgeleid in totaal **116** sinds 2017

Verbinden

NMFD faciliteert

11

Samenwerkingsverbanden

Zo zijn we met

219

Organisaties en overheden Verbonden

Drents Energie Lokaal

Online bereik

44.604

Unieke website bezoekers

3001

Nieuwsbrief abonnees

Facebook

1167

Volgers

165

Berichten

LinkedIn

127

Volgers

56

Berichten

Instagram

565

Volgers

56

Berichten

6.845

Nieuw geregistreerde woningeigenaren

805

Warmtescans uitgevoerd

50.327

Contactmomenten

16.649

Adviezen

Lokaal op wielen

4

Keer

400

Adviezen

4000

LED acties

Kernactiviteiten

Beleidsadvisering en belangenbehartiging

De inzet van de Natuur en Milieufederatie Drenthe m.b.t. het regionaal overheidsbeleid rond de energietransitie richtte zich dit jaar vooral op de regionale energie strategie, bewonersparticipatie en de inbreng bij processen rondom de warmtetransitie. Bewonersinitiatieven worden door de NMF Drenthe ondersteund via het PLED-programma. Diverse overheden zijn door de NMF Drenthe geadviseerd via het project beleidsondersteuning. De Gemeente Midden-Drenthe is bijvoorbeeld geadviseerd bij het maken van een opdracht voor een kwartiermaker rondom de maatschappelijk tender zon en rond het betrekken van dorpen bij zonnepannen. Naast deelname aan diverse sessies met het dorpenoverleg en de lokale coöperaties is ook door de NMF Drenthe gewerkt aan het formuleren van een opdracht t.b.v. de KEI (waarmee twee kwartiermakers aan de slag zijn gegaan) en het opstellen van een document waarmee de kwartiermakers het overleg met dorpen aan kunnen gaan.

Daarnaast is er input geleverd bij de processen rond de transitievisie warmte in Aa en Hunze en gemeente Westerveld en hebben we bijgedragen aan een bijeenkomst over de groene economische agenda van Drenthe. Ook hebben we inbreng geleverd bij vormgeven van het beleid op het gebied van biobrandstoffen van de provincie.

Samenwerking en projectontwikkeling

De NMF Drenthe was in het afgelopen jaar bij een groot aantal samenwerkingsverbanden betrokken. De belangrijkste daarvan is de Expeditie Energieneutraal Wonen waarbinnen samen met andere partners wordt gewerkt aan realisatie van concrete projecten.

In 2021 is onder andere gewerkt aan projectontwikkeling rond:

- Tender Energieneutrale Woningen (samen met Bouwend Nederland)
- Natuurinclusieve energietransitie Noord-Nederland (wordt vervolgd in 2022)
- Community of Practice Zonneparken
- Vervolg energiecoaches

Binnen de landelijke samenwerking van de Natuur en Milieufederaties spelen we een actieve rol in het energiewerkveld o.a. via het organiseren van kennisuitwisseling (organisatie energie tweedaagse) en projectontwikkeling. Rond het onderwerp Natuurinclusieve energietransitie is er onder andere gewerkt aan een landelijk voorstel voor een loketfunctie. Dit voorstel is ingediend bij het ministerie van EZK.

Daarnaast zijn er rond dit onderwerp diverse consultaties en gesprekken geweest met o.a. Stichting Natuurzon, Holland Solar, Pure Energie, Vattenfall, Rabobank Nederland en andere stakeholders.

Energie van onderop

In 2021 is na twee jaar voorbereiding het Programma Lokale Energietransitie Drenthe van start gegaan. Tegelijkertijd startte het deelproject Energietransitie en Participatie Drentsche Aa, een onderdeel van het project Impuls Nationaal Park Drentsche Aa 2021 – 2023.

Programma Lokale Energietransitie Drenthe

Daarin werkt de NMF Drenthe nauw samen met de Drentse KEI en de provincie Drenthe aan ondersteuning van lokale energie initiatieven. In 2021 is gewerkt aan 6 taakvelden:

- a) Opstart en voorbereiding
- b) Versterken/verankeren/verbreden van de burgerenergiebeweging
- c) Creëren lokaal eigenaarschap
- d) Professionaliseren
- e) Samenwerking en communicatie
- f) Platform of gemeente brede samenwerking

a) Voorbereidingsfase: 1 mei 2021 - 1 juni 2021

De periode van 1 mei 2021 tot 1 juli 2021 is gebruikt om de organisatie van het PLED verder vorm te geven en op te starten. Onder andere het opstellen van werkplan, werving en selectie van kandidaten en het opstarten van de eerste ondersteuningswerkzaamheden maakten onderdeel uit van het werk in deze periode. Vanaf 1 juli 2021 geven 3 initiatiefbegeleiders van de Drentse KEI samen met de projectleider lokale energietransitie van de NMF Drenthe uitvoering aan dit programma. In september werd het PLED-team versterkt door een aanjager lokale energietransitie, aangesteld door de NMF Drenthe. Daarmee was het team compleet.

b) Versterken/verankeren/verbreden van de burgerenergiebeweging

Behoeftepeiling: Er is een peiling uitgezet onder bestaande lokale initiatieven om de ondersteuningsbehoefte in kaart te brengen. We ontvingen een twintigtal reacties waaruit een aantal thema's naar boven kwam waar een ondersteuningsbehoefte bestaat: de transitievisie warmte, communicatie en ledenwerving en de opslag van energie. Voor de eerste twee thema's hebben we een kennissessie georganiseerd en rond het thema opslag zullen we in 2022 een kennissessie organiseren.

Eerstelijns advisering en ondersteuning: De twintig lokale initiatieven zijn naar aanleiding van de behoeftepeiling benaderd. Deze initiatieven zijn door ons ondersteund met o.a. kennis, informatie en advies en bij de uitvoering van projecten en activiteiten.

Ontwikkeling nieuwe coöperaties: Zeven bestaande lokale werkgroepen en stichtingen zijn ondersteund bij de doorontwikkeling naar nieuwe coöperaties.

Aanvragen/mogelijk maken subsidies: Vijf bestaande werkgroepen/stichtingen zijn ondersteund bij het aanvragen van subsidies. Een zesde werkgroep vraagt mogelijk ondersteuning aan zodra het beoogd dakproject gaat starten.

c) Creëren lokaal eigenaarschap

Vormgeven van lokaal eigenaarschap van de energietransitie is een belangrijk uitgangspunt binnen het PLED. De initiatieven /coöperaties die aan de slag zijn of gaan met lokaal eigenaarschap bieden we ondersteuning. We hebben aan 9 grotere collectieve duurzame opwekprojecten (PCR/opvolger, groen gas, zonneprojecten) actief ondersteuning geleverd, onder andere op het terrein van exploitatie en businesscase-ontwikkeling en projectontwikkeling. Daarnaast is in het kader van lokaal eigenaarschap een aantal dorpen geholpen bij het opstellen van een dorpsvisie op het gebied van de energietransitie. De dorpsvisie van Rolde Energieneutraal is afgerond. In Lievingerveld en Wapserveen worden samen met lokaal initiatieven gewerkt aan dorps- of wijkvisies.

d) Professionalisering

Er zijn inmiddels vijf kennissessies georganiseerd. De eerste sessie ging over de toen net nieuwe SCE-regeling¹. In de tweede kennissessie werd nader ingegaan op het maken van businesscases bij SCE-projecten en werd ook het vinden van geschikte daken besproken. De derde kennissessie ging over de juridische en fiscale aspecten van SCE-projecten. In deze sessie kwam ook het verzekeren van PV-installaties aan de orde. De vierde kennissessie werd gewijd aan de rol die energie initiatieven en coöperaties kunnen nemen in de warmtetransitie. Een vijfde kennissessie ging over communicatie en ledenwerving.

e) Samenwerking en communicatie

Samen met provincie Drenthe is communicatie ondersteuning opgezet voor lokale groepen en coöperaties. Vijf startende initiatieven en coöperaties ontvangen via een voucher van de provincie coaching van een ervaren marketingbureau (Green Marketeers). Ook SAMEEN ondersteunt daarin door onder andere te kijken naar de online communicatiekanalen. In november is een volgende groep aangedragen die in aanmerking komt voor marketing en communicatie ondersteuning.

f) Platform of gemeente brede samenwerking

Ondersteuning aan lokale energie initiatieven

Groepen met potentie voor doorontwikkeling

- Werkgroep Nieuwe Energie voor De Anemoon in Assen
- Werkgroep Elim
- Werkgroep Sleen
- Werkgroep Schoonoord
- Initiatief Weijserswold,
- Initiatief in Nieuw-Buinen

Ondersteunde groepen bij subsidieaanvraag

- Duurzaam Taarlo
- Energie coöperatie Ecomarke-De Broekstreek
- Energie coöperatie Midden-Drenthe
- Energie coöperatie Noordseveld
- Energie coöperatie Duurzame Smildes.

Trajecten richting lokaal eigenaarschap

- Energie Coöperatie Midden-Drenthe
- Energie Coöperatie Noordseveld
- Energie Coöperatie Duurzame Smildes
- Energie Coöperatie Pesse
- Dorpshuis Holthe
- Energie Coöperatie De Broekstreek
- Energie Coöperatie Ecomarke
- Duurzaam Taarlo
- Zonneroute A37

¹ Subsidieregeling Coöperatieve Energieopwekking

In de gemeente Midden-Drenthe zijn n.a.v. ons voorwerk twee kwartiermakers gestart met het onderzoeken van het draagvlak voor een maatschappelijke tender. De kwartiermakers worden aangestuurd door de Drentse KEI. In de gemeente Coevorden is het Platform Duurzaam Coevorden opgericht waarin vertegenwoordigers uit Sleen, Aalden/Zweeloo, Oosterhesselen, 't Haantje, Steenwijksmoer en Dalen, Coevorden Holsloot, De Kiel, Gees en Kibbelveen aan deelnemen. Dit platform is gericht op kennisuitwisseling. Ten slotte zijn de eerste gesprekken met de gemeente Aa en Hunze gestart over een periodiek overleg tussen gemeente en lokale initiatieven.

Energietransitie en Participatie Drentsche Aa

In 2021 is het project Energietransitie Drentsche Aa van start gegaan. In het project werken we samen met de BOKD aan een door inwoners gedragen gebiedsplan voor de energietransitie dat recht doet aan de kernkwaliteiten van het Nationaal Park De Drentsche Aa. We werken daarnaast aan de versterking van de bestaande dorpsinitiatieven en verbreding naar andere dorpen en buurtschappen om de energietransitie vorm te geven. Kennis en ervaringen uit het project 'Cultuurhistorie geeft Energie' biedt voor deze aanpak concrete inspiratie, evenals het werkboek erfgoed in de energietransitie. Daarnaast stemmen we uitkomsten/mogelijkheden af met de principes van de Landschapsvisie Drentsche Aa 2.0 (2016).

Opstartfase: Coördinatie gemeenten, startavond en inventarisatie

Gemeenten zijn op de hoogte gesteld van de start van het project en met een aantal gemeenten is er ook direct contact geweest om het project nader toe te lichten. Daarnaast is er een startavond georganiseerd voor vertegenwoordigers van de dorpen en bestaande energie initiatieven om het project toe te lichten en de interesse te inventariseren. Hieruit is een voorlopige lijst met dorpen gekomen.

Inwonersvisie voor de energietransitie

Voor deze visie gaan we met inwoners in gesprek over hun beleving van en waardering voor de leefomgeving en de mogelijkheden en impact van verschillende energiemaatregelen hierop. De eerste stap hierbij is een studie waarmee we de bestaande ruimtelijke kwaliteiten van het landschap en de impact die energiemaatregelen op deze kwaliteiten kunnen hebben van potenties in beeld willen brengen. De studie bestaat uit een enquête en een aantal ronde tafel discussies. In het vierde kwartaal is het voorwerk hiervoor verricht, waaronder een desk studie en het ontwerp van een enquête. Ook is er een eerste bijeenkomst geweest met een groep meedenkers uit het gebied over de mogelijke onderwerpen die in deze studie meegenomen moeten worden. De studie zal in het eerste kwartaal van 2022 uitgevoerd worden. De Hanze Hogeschool ondersteunt dit proces.

Start dorpsaanpak

Met geïnteresseerde dorpen werken we aan een dorpsplan voor de energietransitie. Deze inzet wordt de komende twee jaar voortgezet. De dorpen waar een start is gemaakt zijn Eext, Rolde, Noorderlaren en Hooghalen en Midlaren. Andere geïnteresseerde dorpen zijn Anloo, Balloo, Grolloo en Glimmen. De BOKD begeleidt deze trajecten. Hierbij zullen we gebruik maken van het werkboek erfgoed in de energietransitie, ontwikkeld door de Hanze Hogeschool en partners. In januari 2022 is er een speciale introductietraining gepland voor projectmedewerkers van BOKD en NMF Drenthe en vertegenwoordigers uit de dorpen.

Betrokken dorpen (eind 2021)

Eext	Hooghalen
Anloo	Midlaren
Rolde	Grolloo
Noord Laren	

Versterking en ondersteuning lokale initiatieven t.b.v. duurzame energieprojecten

In het laatste kwartaal heeft er een inventarisatie plaatsgevonden onder betrokken dorpen en energiegroepen van de bestaande projecten en projectideeën. Dit zal in 2022 opgevolgd worden.

MET Drenthe, Participatiecoalitie

De overgang naar een duurzame, groene energievoorziening is dringender dan ooit. Wij vinden dat ook Drenthe een substantiële bijdrage moet leveren aan het behalen van deze doelen. De regionale energiestrategie voor de regio Drenthe is besproken en vastgesteld door de Drentse gemeenteraden, Provinciale Staten en Waterschapsbesturen. Wij omarmen de in de RES 1.0 gestelde ambitie van 3,45 TWh duurzaam op te wekken elektriciteit op land in 2030 en de gekozen mix van zon-op-dak, zon-op-land en windenergie. Tegelijk vinden wij dat de uitgangspunten op het gebied van zorgvuldig ruimtegebruik en participatie in de RES te weinig geborgd zijn.

Wij hebben onze standpunten ingebracht via de Drentse energietafel en via een gezamenlijke reactie van de Drentse natuur en milieuorganisaties.

Inbreng en advies RES 1.0: Via de Drentse energietafel, de werktafel en de werkgroepen Ruimte en Communicatie en Participatie hebben wij - met andere maatschappelijke organisaties - de RES partijen ambtelijk en bestuurlijk kunnen adviseren bij het tot stand brengen van deze RES. Hierbij vond regelmatig afstemming plaats met de andere

Aanbevelingen: Gemeenten

Ontwikkel eerst een **voortvarend energie- en klimaatbeleid** en vertaal deze ook in een ruimtelijke visie alvorens locatiekeuzes te maken.

Windenergie **alleen op basis van een grote investering** in een maatschappelijk dialoog over nut en noodzaak en randvoorwaarden. Hinder voor omwonenden, negatieve effecten op vogels en de landschappelijke impact moeten tot een minimum beperkt worden.

Voorkom dat opgaven op ongewenste plekken in het landschap terecht komen. Pas het **principe van de zonneladder** onverminderd toe. Geef voorrang aan zon-op-dak en initiatieven in de gebouwde omgeving bij aansluiting op het elektriciteitsnet.

Sluit natuurgebieden en waardevolle landschappen uit als locatie voor energieprojecten. Zorg altijd voor **goede landschappelijke inpassing**.

Bescherm **landschapskwaliteiten, schone horizonden en waardevolle panorama's**. Maak zorgvuldige afwegingen en laat niet grondposities van ontwikkelaars, of de beschikbaarheid van het netwerk sturend zijn. Neem landschappelijke waarden en uw visie daarop als uitgangspunt.

Zet in op initiatieven die leiden tot een verbetering voor de landschappelijke en natuurwaarde en tot een meetbare toename van de biodiversiteit.

Houd als gemeenten de regie!

Neem als gemeenten de verantwoordelijkheid en het voortouw in burgerparticipatie en leg de minimale eisen voor burgerparticipatie (planvorming, financiële participatie en 50% lokaal eigendom) vast.

Waarborg de minimale verplichtingen waar projecten aan moeten voldoen in beleid en draag zorg voor goede communicatie met burgers en initiatiefnemers over hun rollen en aandeel in het proces.

Aanbevelingen: Provincie

Zorg voor een **regionale visie op de energietransitie** op basis van de vier ruimtelijke principes.

Neem hierin **andere ruimtelijke opgaven** integraal mee.

Betrek burgers bij dit proces.

Met het clusteren van vraag en aanbod en ruimtelijke combinaties **besparen we ruimte, energie én kosten**.

Provincie en waterschappen

Benader grote **ruimtelijke opgaven integraal**: o.a. energie, water, stikstof.

Onderzoek welke **ruimtelijke combinaties** er mogelijk en relevant zijn.

Breng de **locaties** waar deze kansen zich voordoen in beeld.

maatschappelijke organisaties, en met name met de Drentse KEI. Diverse aanbevelingen zijn overgenomen, andere niet. Na de afronding en indiening van RES 1.0 hebben we onze inbreng geleverd bij de totstandkoming van de startnotitie voor het traject naar de RES 2.0.

Gezamenlijke reactie Drentse natuur en milieuorganisaties: Namens de gezamenlijke Drentse natuur en milieuorganisaties hebben wij een reactie geformuleerd met onze visie op de RES 1.0. Ons voornaamste advies was om de RES als regionale ambitie vast te stellen, maar tegelijk bij de vertaling van de RES naar beleid te zorgen voor aanscherping en borging van de in de RES opgenomen intenties, met name op gebied van ruimtelijke keuzes, randvoorwaarden en participatie. Onze visie op deze aanscherpingen hebben we samengebracht in een aantal concrete aanbevelingen voor gemeenten, provincie en waterschappen. In een aantal gemeenten hebben we nog specifieke punten toegevoegd in onze aanbiedingsbrief. We zullen de gemeenten kritisch blijven volgen en wijzen op hun verantwoordelijkheid op het gebied van zorgvuldig ruimtegebruik en participatie.

Drents Energieverhaal: In de aanloop naar de RES 1.0 heeft de NMF Drenthe bijgedragen aan het vorm geven van inwonersparticipatie. In 2020 heeft er een inwonersonderzoek plaatsgevonden en begin 2021 zijn de resultaten van dit onderzoek, samen met een groep inwoners, omgezet in het Drents Energieverhaal en inwonersadviezen aan de Drentse Energie Tafel. Een deel van deze adviezen zijn overgenomen in de RES 1.0.

Zienswijze ontwerpwijziging POV: In het kader van de Drentse energietransitie hebben wij een zienswijze op ontwerpwijziging POV 2018 en ontwerp Omgevingsverordening ingediend.

RES Monitor: Tenslotte hebben we via de projectgroep Monitoring bijgedragen aan de totstandkoming van de RES Monitor Drenthe. In deze online monitor wordt de voortgang op de verschillende kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen in beeld gebracht. De monitor zal begin 2022 gepresenteerd worden en online komen.

Aardgasvrije wijken: We hebben in dit project vier initiatieven ondersteund bij het uitwerken van hun plannen en de daarbij benodigde samenwerking met de respectievelijke gemeenten:

- De Fledders: wijkteam in de gemeente Tynaarlo waarvan inwoners zich hebben verenigd om een wijkplan te maken om van het aardgas af te komen. Een samenwerkingsovereenkomst met de gemeente moet dit mogelijk maken.
- Platform Duurzaam Midden-Drenthe: bewonersinitiatief dat nauw samenwerkt met de gemeente. Er is een gezamenlijke opdracht geformuleerd voor een inventarisatie van mogelijkheden in verschillende wijken en dorpen.
- Rolde Energieneutraal: lokaal initiatief dat met behulp van een opstartsubsidie van gemeente werkt aan routekaart aardgasvrij en energieneutraal met ondersteuning van de NMF Drenthe.
- Samen besparen Wapserveen: samenwerking met gemeente om tot aanpak transitievisie warmte te komen (pilot). Deze samenwerking is gericht op het verstrekken van een subsidie door de gemeente voor de uitvoering van bespaarprojecten. Daarnaast worden er met behulp van de NMF Drenthe een visie en routekaart opgesteld.

Energietuinen

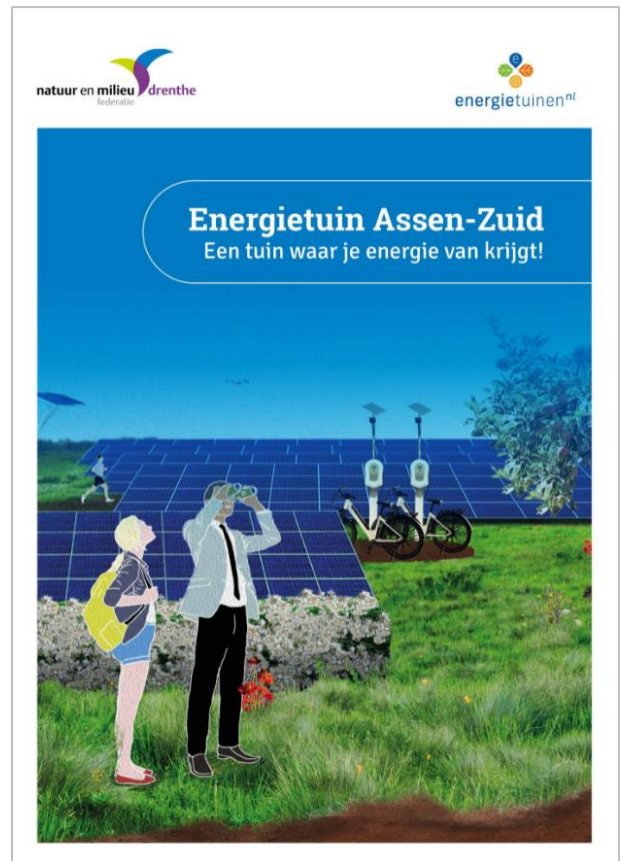
In het project energietuinen laten we zien dat het kan: een zonnepark met integraal aandacht voor educatie, recreatie en met versterking van de lokale biodiversiteit. Assen-Zuid is een van de drie locaties in Nederland waar een Energietuin wordt gevestigd.

De NMF Drenthe is samen met Engie, Equans, Bronnen VanOns en Energiecoöperatie Duurzaam Assen de initiatiefnemer. Ook wordt er nauw samengewerkt met de Natuur en Milieufederaties uit Utrecht, Overijssel en Brabant, Wageningen University & Research en adviseur Remi van Beekum. In 2021 hebben de activiteiten zich vooral gericht op:

- Afronding van het ontwerp van de Energietuin en het in lijn brengen van het technische, ecologisch en educatieve ontwerp
- Het beplantingsplan (met als resultaat Offertevoorzak aan Landschapsbeheer Drenthe)
- Een educatieplan (ook voor de andere energietuinen)
- Een inrichtingsplan
- Informatieverstrekking aan omwonenden
- Kennisverspreiding richting lokale initiatieven en overheden
- Begeleiding stagiair (belemmeringen en businesscases, TU Delft)
- Begeleiding middelbare scholieren Coevorden (opdracht natuurinclusieve zon)

Participatie: Vanwege Corona konden fysieke informatiebijeenkomsten niet door gaan en vond overleg vooral online plaats. Zo maakten we gebruik van de PraatMeeapp om het ontwerp te delen en reacties van inwoners te verzamelen. In november stuurden we een brief met het voorlopig ontwerp en toelichting naar omwonenden. Daaropvolgend hielden we een online informatieavond. De projectpagina is gedurende het jaar aangepast en er is voor omwonenden een aparte projectpagina aangemaakt met actuele informatie over de bouwwerkzaamheden. Om uniform en gezamenlijk te kunnen communiceren over de Energietuin richtten we met de ontwikkelpartners een projectgroep communicatie op en maakten we een communicatieplan.

Communicatie: We communiceerden vooral over de plannen, het ontwerp en het concept van de Energietuinen. Om te laten zien wat er gaat gebeuren namen we een aantal filmpjes op, onder andere over de voorgenomen plannen en over hoe de Energietuin zal bijdragen aan biodiversiteit. Vanuit de landelijke koepel is een digitaal schetsboek gemaakt (een reeks filmpjes) waarvan er één is opgenomen bij de Energietuin Assen-Zuid.

In het najaar brachten we een e-magazine uit, waarin we alle elementen van een Energietuin uitlichten en partners in het zonnetje zetten. Het e-magazine is breed verspreid, met een nieuwsbericht, mailing en via social mediakanalen. Het is 358 keer gelezen (tot 1 januari 2022) en kreeg veel aandacht op LinkedIn. De losse artikelen die we deelden hadden ook veel bereik. We maakten een presentatie voor het professionele veld, om het concept te presenteren aan gemeenten en andere geïnteresseerde partijen. Dit deden we o.a. voor de gemeenteraad van Tynaarlo.

Educatie: Met de landelijke werkgroep is er nagedacht over educatie. De Energietuin Assen-Zuid zal daarin als pilot fungeren. We maakten daarvoor een educatieplan. De lessen en leerervaringen van dit proces zullen we later toepassen bij onder andere het zonnepark bij Ubbena (zandwinplas). Ook daar adviseren wij de ontwikkelaars rond de ecologische en landschappelijke inpassing.

Samen voor een energieneutraal Drenthe: Het Drents Energieloket

Het Drents Energieloket heeft een bewogen en ook zeer succesvol jaar achter de rug. Afgelopen jaar hadden we net als in 2020 uitdagingen rondom Corona. Dit had invloed op de uitvoering van (vooral) fysieke bijeenkomsten en activiteiten. Dit vroeg om constant schakelen en zoeken naar de kansen en mogelijkheden om woningeigenaren te bereiken en te ondersteunen om stappen te zetten in het verduurzamen van de woning. Maar dat is zeker gelukt.

Naast de 'basis' activiteiten konden we, op grond van de subsidie Regeling Reductie Energiegebruik (RRE), samen met partners een serie extra activiteiten uitvoeren. Zo konden we duizenden Drentse huiseigenaren stimuleren tot kleine energiebesparende maatregelen in huis. Dit heeft geleid tot een grote respons. We hebben de door ons beoogde doelen voor 2021 ruimschoots gehaald: het vergroten van de naamsbekendheid het DEL, een sterke groei van het aantal huiseigenaren die we met de inzet van het Loket verder kunnen helpen en het realiseren van een groot aantal concrete bespaaractiviteiten.

De NMF Drenthe faciliteerde binnen het DEL de provinciale samenwerking en zorgt voor invulling en uitvoering van de diverse taken zoals de vragenafhandeling via de helpdesk, diverse campagnes en de opleiding en ondersteuning van de Drentse energiecoaches. De uitgevoerde activiteiten en resultaten zijn hieronder samengevat. Een uitgebreide inhoudelijke verantwoording van deze onderdelen is opgenomen/te vinden in het jaarverslag van het DEL.

Helpdesk, CRM en Proeftuin Stronghouse

2021 is een ongekend druk jaar geweest voor de helpdesk. Gedurende het hele jaar (met uitzondering in de zomervakantie) zat het aantal vragen op de piek van de bezetting van de helpdesk. Met middelen vanuit de RRE is de capaciteit uitgebreid om alle vragen op te kunnen vangen. De beoogde doorlooptijd van vragen van 2 to 5 dagen stond op een aantal momenten erg onder druk. De laatste maanden van het jaar was er echt sprake van piekdruk en hebben we gewerkt met een disclaimer over langere doorlooptijd.

We merken dat vanwege de Corona beperkingen veel mensen in huis aan de slag zijn gegaan. Daarnaast hebben de stijgende energieprijzen een groot effect op de drukte bij de helpdesk. Veel woningeigenaren

willen nu echt vergaande maatregelen treffen om energiekosten te besparen en komen met hun vragen naar de helpdesk.

Het aantal aan het DEL verbonden huiseigenaren in het CRM-systeem is met maar liefst 6.845 woningeigenaren gegroeid tot een totaal van bijna 20.000 woningeigenaren! In 2021 telden we ruim 50.000 contactmomenten, bestaande uit rechtstreekse vragen aan de helpdesk, email en nieuwsbrieven.

Net als in 2021 is het online-verkeer binnen het DEL verbeterd. Het CRM-systeem is verder doorontwikkeld met een bijdrage uit Stronghouse. Zo krijgen we in de toekomst bijvoorbeeld meer inzicht in het aantal contactmomenten van een woningeigenaar met het DEL. De oplevering van deze werkzaamheden staat begin 2022 gepland. Ook hebben we verkend hoe het CRM, in combinatie met andere tools, als een woondossier te gebruiken is en kan bijdragen aan een effectievere afhandeling van de hulpvragen van woningeigenaren, zowel individueel als in groepsverband (wijkaanpak). Voor de pilot Beek en omgeving (Proeftuin Lariks Assen) is in het CRM een subgroep voor de wijkaanpak beschikbaar. Dit is een aparte (beveiligde) module waar de voortgang en bijbehorende contactmomenten per woning zichtbaar zijn voor de gemeente Assen.

PR en communicatie DEL

Op het gebied van PR en marketing is er vol ingezet op zichtbaarheid van het energieloket door middel van campagnes en online acties. In het bijzonder heeft het DEL via Instagram een nieuwe jongere doelgroep aan kunnen spreken. Daarnaast was de aankondiging van de waardebonnen-actie via sociale media een groot succes.

Het aantal abonnees op onze nieuwsbrief steeg van 2.100 naar ruim 3.000. Maandelijks communiceren we via de nieuwsbrief richting de doelgroep over lopende acties, ervaringsverhalen, tips en tricks e.d..

De website www.drentsenergieloket.nl wordt constant up to date gehouden en is sinds 2020 een stuk gebruikersvriendelijker, zowel voor de zoekende woningeigenaar als voor het beheer en onderhoud vanuit het DEL. De voor de RRE regeling in het leven geroepen website www.haaldewarmteinhuis.nl gaat na 2021 offline en belangrijke informatie wordt overgeheveld naar de website van het DEL

Campagnes

Zowel in de wintermaanden van 2020/2021 als 2021/2022 hebben we op basis van de RRE-regeling en onder de paraplu 'Haal de warmte in huis' twee campagnes uitgevoerd. Oorspronkelijk wilden we daarbij met het loket letterlijk de wijken in maar vanwege de Corona-maatregelen is de opzet aangepast en vormden het aanbieden van warmtescans aan huiseigenaren de belangrijkste ingang en hoofdactiviteit van deze campagnes. In de herfst van 2021 hebben we met het Loket op Wielen (LoW) nog een serie wijkactiviteiten uitgevoerd en de campagne kunnen voorzien van een plus op basis van het aanbieden van extra waardebonnen voor met name de aanschaf van LED verlichting.

Energiecoaches

Sinds 2017 heeft de NMF Drenthe 116 enthousiaste vrijwilligers opgeleid die mensen in hun omgeving laagdrempelig kunnen adviseren over de mogelijkheden van energiebesparing. Daarvoor krijgen de coaches een korte cursus van 5 avonden.

Mede vanuit de RRE hebben we vervolg kunnen geven aan de opleiding, begeleiding en provinciale samenwerking van Drentse energiecoaches. In het eerste kwartaal hebben we de opleiding van de 5e groep van 10 energiecoaches binnen de RRE afgerond.

Vervolgens hebben we invulling gegeven aan een stuk nazorg en begeleiding. Vanuit de RRE

hebben we d.m.v. coördinatoren-overleggen een verbinding gelegd tussen de verschillende gemeentelijke energiecoach-groepen. Daarnaast hebben we de provinciale verbinding gevoed door o.a. nieuwsbrieven en koppelingen aan de RRE/DEL-wintercampagne, het Loket op Wielen en de gemeentelijke RRE-activiteiten.

We zijn gevraagd om in het kader van de RRE-wintercampagne voor de gemeente Midden-Drenthe 10 energiecoaches op te leiden die in te zetten zijn voor woningeigenaren en huurders. Hierbij zijn koppelingen gemaakt met de gemeente Meppel, woningcorporaties en energiecoöperaties. De werving van nieuwe coaches is in het najaar gestart en de cursus zal begin 2022 worden afgerond.

Aan het eind van het jaar hebben we een enquête onder de energiecoaches uitgevoerd en samen met de coördinatoren en de provincie de balans opgemaakt van de opleiding en inzet van coaches tot nu toe. Daar waar hun inzet goed gekoppeld is aan die van de gemeenten of lokale energiecoöperaties werkt het concept het beste. De coaches hebben in Corona-tijd zo'n 1.000 woningeigenaren bereikt.

Het is van belang om alle opgeleide coaches gemotiveerd te houden en voor goede randvoorwaarden te zorgen. Gesprekken met provincie en gemeenten hebben geleid tot een vervolgaanpak met aandacht voor een betere borging, ondersteuning, facilitering (verzekeringen, vergoedingen etc.) en meer inhoudelijke verdieping.

Provinciale samenwerking

De provinciale samenwerking is de kracht van het DEL. Hiervoor is o.a. ingezet op het faciliteren van de RRE-uitvoering, bijdragen aan het werkplan, projectontwikkeling en het voeden en ondersteunen van de verbinding en samenwerking met gemeenten en marktpartijen via o.a. de DEKO overleggen, een aanjaagteam en de provinciale Expeditie Energieneutraal wonen. In 2021 hebben we ook bijgedragen aan het opstellen van het belangrijke koersdocument (5 jaar Plus) en de totstandkoming van de meerjarenovereenkomst van het DEL. De feestelijke ondertekening van deze vernieuwde samenwerkingsovereenkomst zien we als een belangrijke mijlpaal voor en erkenning van de meerwaarde van het DEL.

Binnen de DEL-samenwerking is ook de Drentse RRE-inzet de afgelopen 2 jaar vormgegeven. Met de inzet van het DEL, de diverse campagnes, algemene PR en de coaches hebben we een belangrijke bijdrage mogen leveren aan het eindresultaat. De totaalscore van 2 jaar RRE gaat met naar verwachting 40.000 maatregelen de gestelde doelen ruimschoots overschrijden. Een resultaat waar we veel energie van krijgen en trots op zijn.

Energiecoaches adviseren bewoners bij het Loket op Wielen

4.

Circulair Drenthe

Samen werken wij aan

Circulair bouwen

Deelinitiatieven

Circulaire aanbieders

Duurzaam ondernemen

Sport duurzaam

Ondersteuning lokale initiatieven

9

Actief ondersteund

7

Helpen opstarten

Kennis delen

7

Kennissessies

213

deelnemers

Waarvan 4 online en 3 fysiek

Verbinden

NMFD faciliteert

10

Samenwerkings verbanden

Zo zijn we met

88

Organisaties en overheden Verbonden

Drenthe Deelt

9

Groepen ondersteund

4

Beleidsplannen meegeschreven

3

Keer inbreng nieuwe bestemmingsplannen

Servicepunt Circulair

179

Totaal aanbieders

20

Drentse aanbieders

Kernactiviteiten

De Natuur en Milieufederatie Drenthe zet zich in om samen met overheden, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bewoners de Drentse ecologische voetafdruk te verlagen. Hiermee dragen wij ook bij aan de provinciale beleidsambities, zoals o.a. verwoord in de Roadmap Circulair Drenthe 2050. In en met bestaande netwerken ontplooiën en ontwikkelen wij samenwerkingsprojecten gericht op een duurzame maatschappij volgens circulaire principes.

Belangenbehartiging en beleidsbeïnvloeding

We hebben dit jaar zowel landelijke als gemeentelijke overheden geadviseerd bij het ontwikkelen van circulair beleid en projecten. Op noordelijke schaal hebben we bijgedragen aan de doorontwikkeling van de nieuwe regionale innovatiestrategie (RIS3.0) naar subsidieprogramma's die ook daadwerkelijk bijdragen aan circulaire projecten. We hebben nauwgezet de ontwikkelingen gevolgd rondom circulaire landbouw en inspraak geleverd in deze processen waar mogelijk en nodig. Hiernaast een overzicht van de belangrijkste beleidsdossiers van het afgelopen jaar waar de NMF Drenthe inbreng heeft geleverd.

Hieronder volgen een paar korte beschrijvingen van de belangrijke onderwerpen waar we het afgelopen jaar onze stem hebben laten horen.

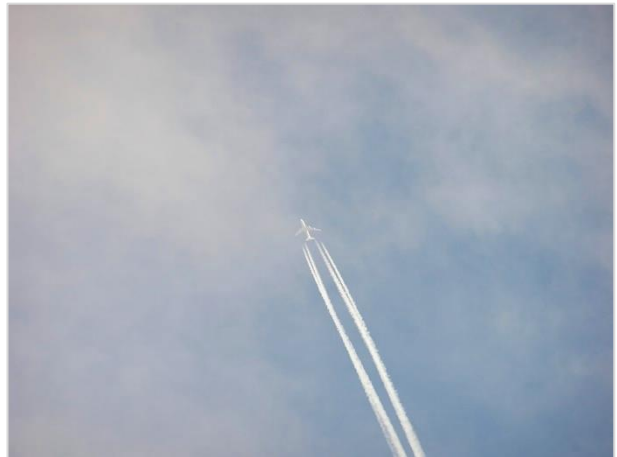
Bestrijdingsmiddelen in de bollenteelt: We hebben onze zorgen rond het gebruik van bestrijdingsmiddelen in de bollenteelt kenbaar gemaakt aan de Commissaris van de Koning in Drenthe. Daarbij gaven we haar een aantal aanbevelingen en randvoorwaarden mee voor de gespreksronde met belanghebbenden, die zij afgelopen jaar deed. Wij vinden het essentieel dat er een aanpak komt voor de hele provincie met duidelijke doelen en kaders om het gebruik van bestrijdingsmiddelen terug te dringen. Verder pleiten we voor meer zonering van deze teelt rond kwetsbare locaties. De inbreng is deels overgenomen en in 2022 moet blijken welke meerwaarde deze gespreksrondes hebben t.o.v. de al lopende trajecten in dit dossier.

Ontwerp-Voorkeursbeslissing (VKB) Luchtruimherziening: Mede namens de Natuur en Milieufederatie Groningen, Friese Milieufederatie, Het Drentse Landschap, Het Groninger Landschap, Natuurmonumenten en VOLE hebben wij een zienswijze ingediend op de ontwerp-Voorkeursbeslissing (VKB)

Belangrijkste dossiers beleidsbeïnvloeding

- Ontwikkeling van bedrijventerrein Ossebroeken II
- Deelname aan de werkgroep circulariteit in EFRO-regelingen
- Inbreng duurzaamheidsvisie en -platform gemeente Noordenveld
- Adviesbrochure Circulaire Economie voor gemeenten
- Advies aan landelijke ambtenaren Groen Fonds over circulaire toetsingscriteria voor zonprojecten
- Inbreng duurzaamheidsvisie Aa en Hunze
- Deelname aan bijeenkomsten AgroAgenda
- Deelname aan werkgroep TT-convenant
- Reactie luchtruimherziening Eelde
- Meervoudig advies gemeente Westerveld in dossier bollenteelt
- Visiedocument gaswinning Boergrup
- Advies en reactie op provinciale plannen voor biograndstoffen en -vergisting
- Adviezen aan de CdK over bollenteelt
- Inspraak circulaire havenontwikkeling Meppel
- Uitvoeringsagenda duurzaamheid Midden-Drenthe
- Reactie op omgevingsvisie Meppel

Luchtruimherziening. Hierbij plaatsen wij vraagtekens bij nut en noodzaak van de luchtvaartherziening en vragen wij om meer inzicht in de regionale effecten van de luchtruimherziening. Het vervolg van deze procedure laat nog op zich wachten.

Bedrijventerrein Ossenbroeken II: We hebben inbreng geleverd bij de planvorming rond bedrijventerrein Ossenbroeken II te Beilen in de gemeente Midden-Drenthe. Hierbij hebben wij ons ingezet voor circulair en natuurinclusief ontwerp, zowel op gebouw- als gebiedsniveau. Onze aanbevelingen zijn grotendeels overgenomen.

Elementen die terugkomen in de plannen van de gemeente zijn onder andere zon op dak, ruimte voor ontspanning, gedeelde laadpalen, shared space, shared mobility en shared facility. Er is veel ruimte voor groen en water, waardoor voldoende mogelijkheden ontstaan voor een duurzaam ingerichte openbare ruimte.

Netwerken en samenwerking

In Drenthe werken we nauw samen met overheden, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bewoners. Met NICE werken we samen op programma en uitvoerend niveau door deel te nemen aan onderzoeksinterviews van studenten die bij NICE werken, NICE Expo's en door gezamenlijke projectontwikkeling.

In 2021 hebben we een projectsamenwerking opgezet met NHL Stenden. Samen met hen zetten we ons afgelopen jaar in voor de ontwikkeling van een tool (scans) die organisaties helpt bij het in de praktijk brengen van een circulair verbetermodel onder de naam REBUS². We werkten samen met het Koploperproject aan complementariteit van de scans. Dat doen we door als partner van het project mee te schrijven aan relevantie duurzaamheidsadviezen voor deelnemers met concrete vervolgstappen en ondersteuningsaanbod.

Sinds dit jaar zijn we ook partner van de Actieagenda Impact-ondernemen, onderdeel van de Regiodeal Zuidoost Drenthe.

Binnen de samenwerking van het landelijk netwerk van de 12 Natuur en Milieufederaties werken we aan kennisdelen, en zorg dragen voor een passende vertaling van landelijke doelstellingen naar regionale projecten. De NMF Drenthe is naast regulier expertteamlid Circulaire Economie ook projectleider van het landelijke Servicepunt Circulair geworden. Daarnaast hebben we een rol gespeeld in de gezamenlijke opdracht voor het ministerie van infrastructuur en waterstaat m.b.t. circulariteit in de regio en nemen we deel aan de werkgroep 'Circulaire Wijken' om een aanpak te ontwikkelen voor het begeleiden van circulaire bewonersinitiatieven.

Groen Herstel Drenthe

In 2020 heeft de Natuur en Milieufederatie Drenthe samen met haar achterban en partners een Samenwerkingsagenda voor een Groen Herstel van Drenthe opgesteld en aangeboden aan Provinciale Staten. In februari heeft de NMF Drenthe de agenda nader toegelicht in een (online) bijeenkomst met het

² regeneratieve business

College. Tijdens de bijeenkomst hebben we een aantal suggesties gedaan hoe de provincie werk zou kunnen maken van de Groene Herstel Agenda. Het College van Drenthe heeft het initiatief omarmd en aangegeven de punten een plek te geven in de lopende programma's

Daarnaast hebben we zelf de belangrijkste onderwerpen uit de agenda een plek gegeven in onze activiteiten en projecten. Hoewel er maatschappelijk een brede steun is voor een Groen Herstel Programma bleef een doorbraak op dit punt zowel nationaal als regionaal uit. In de periode dat Corona beheersbaarder is geworden is de oude economie weer volop los gegaan. Deze trends blijken regionaal moeilijk te doorbreken.

Drenthe Deelt

Met delen, doorgeven, repareren, hergebruiken, niet-verspillen en minder kopen valt veel grondstof- en milieuwinst te behalen. 'Spullen' staan namelijk op de eerste plaats als het gaat om de milieubelasting van ons dagelijks leven. Lokale en coöperatieve initiatieven zijn onmisbaar bij het terugdringen van het grondstofgebruik en de transitie naar een circulaire samenleving. Zij dragen bovendien bij aan de leefbaarheid, bereikbaarheid en inclusiviteit van onze dorpen en wijken.

Met dit project dragen we bij aan de doelstelling om het aantal deelinitiatieven in de provincie te vergroten. Bijvoorbeeld door lokale initiatieven te ondersteunen en te faciliteren, bestaande deelinitiatieven uit te breiden of nieuwe te helpen starten.

We hebben dit jaar ingezet op het formeren en faciliteren van initiatieven van onderop met als doel om meerdere concrete en haalbare projecten op te zetten waarmee we laten zien dat delen kan. Daartoe hebben we veel energie gestoken in het vinden en activeren van enthousiaste bewoners. Dat hebben we gedaan via ons bekende netwerk, via energiecoöperaties die we al begeleiden, via gemeenten, welzijnswerkorganisaties en bibliotheken. We hebben zeven kennismakingsgesprekken gevoerd met geïnteresseerde bewonersgroepen. We hebben negen initiatieven gefaciliteerd bij de eerste verkennende stappen en inmiddels hebben we vijf haalbaarheidsonderzoeken uitgevoerd op buurtniveau (Pesse, Beilen-West, Bibliotheken, Dorpsbesturen, Smilde Centrum) met behulp van een online survey. Buurtbewoners konden hiermee hun interesse en behoeften delen. Aan de hand van de resultaten van deze onderzoeken zetten de groepen nu de eerste stappen richting een actieplan.

Daarnaast hebben we via verschillende bijeenkomsten gewerkt aan de zichtbaarheid van het project en enthousiasme van bewoners voor deelinitiatieven. Zo waren we aanwezig op drie informatie- en kennisbijeenkomsten (Dorpendag BOKD (30 aanwezig), Webinar Duurzaam Noordenveld (55 online, 219 weergaven), Infoavond Duurzame Smildes). We hebben oproepen geplaatst in lokale kranten (Zaandorp, Smilde – aantal lezers beide kranten onbekend) en in de gemeente Midden-Drenthe hebben we een bewonersbrief geschreven in het kader van het initiatief Beilen-West. Op onze eigen website hebben we inmiddels een landingspagina voor geïnteresseerde inwoners of startende initiatieven. In het afgelopen jaar hebben we 2 keer een oproep gedaan via onze nieuwsbrief Ziezo!.

Als gevolg daarvan begeleiden we nu verschillende initiatieven. Van eerste consulten en kennismakingsgesprekken, tot enquêtes om behoeften te identificeren en burens mee te krijgen, het

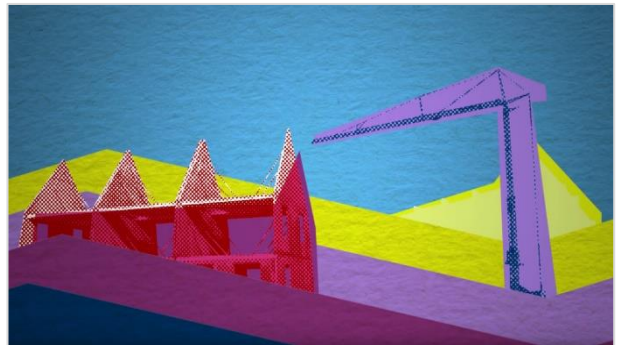

organiseren van informatieavonden, praktische ondersteuning en de eerste stappen naar een concreet actieplan.

Drenthe Bouwt Circulair

De NMF Drenthe zet zich in voor de overstap naar circulaire manieren van bouwen. Grondstoffen worden schaars en de uitstoot van CO₂ neemt nog steeds toe. De huidige manier van bouwen draagt hieraan bij. Inzetten op circulair bouwen biedt grote kansen voor innovatie met positieve effecten voor milieu én economie. Wij slaan daarom samen met Drentse opdrachtgevers, ontwerpers en bouwers de handen ineen voor het realiseren van meer circulaire bouwprojecten.

Met de samenwerking 'Drenthe Bouwt Circulair' zetten we ons in voor praktijk- en actiegerichte samenwerking. Met onze regionale aanpak delen we kennis en ervaringen op het gebied van circulair en bio-based bouwen. In 2021 hebben we vanuit de samenwerking het inspiratie-evenement *De Bouwstorm* voor de gemeenten Coevorden en Emmen georganiseerd. De bijeenkomst was gericht op de vraag hoe gemeenten impact kunt maken door nieuwe, circulaire samenwerkingen met ontwerpers, uitvoerders en sloopbedrijven. Bijvoorbeeld door aan de slag te gaan met de materialenschatkist van bestaand maatschappelijk vastgoed. Er namen 29 mensen deel aan het evenement.

Via verschillende juridische en niet-juridische wegen proberen we gemeenten aan te zetten om circulariteit een plaats te geven in bestemmingsplanwijzigingen en vergunningstrajecten voor woningbouw en bedrijvigheid. Eind 2021 hebben we daarvoor een manifest ontwikkeld. Dit manifest biedt beleidsmakers, -adviseurs of projectleiders bij de Drentse gemeenten concrete handreikingen om werk te maken van circulaire ruimtelijk plannen voor de gebouwde omgeving. Het zal begin 2022 worden afgerond en uitgebracht.

Good Food Drenthe

In 2021 lanceerden de Natuur en Milieufederaties in alle provincies fietsroutes langs duurzame landwinkels en boerderijverkooppunten. De routes zijn te vinden op de site www.GoodFoodClub.nu/fietsroutes. Het doel is consumenten te laten kennismaken met de honderden initiatieven waar je duurzame lokale groenten, fruit, kaas en vlees kunt kopen. Met iedere fietsroute kunnen deelnemers een maaltijd bij elkaar fietsen. De routes zijn onderdeel van de campagne www.GoodFoodClub.nu, die bijdraagt aan de transitie van de landbouw in Nederland door het promoten van voedsel van aanbieders die op een zo duurzaam mogelijke manier werken.

Om een echte omslag te maken, dient het nieuwe kabinet in 2022 te komen met een samenhangende lange termijn aanpak om natuurinclusieve landbouw te stimuleren. Een btw-verlaging op duurzame landbouwproducten, regelgeving om deze landbouw te stimuleren en een aanpak om lokale afzet en productie te ondersteunen moeten de basis vormen van dit nieuwe beleid. Met de GoodFoodClub ondersteunen de gezamenlijke NMFs de aanbieders van 'GoodFood' nu ruim een jaar met social mediacampagnes, spots, evenementen, Webinars, de website www.GoodFoodClub.nu en vanaf nu met fietsroutes.

Met de routes konden deelnemers in de zomer van 2021 genieten van het Drentse groen én al haar mooie streekproducten. In Drenthe heeft de NMF Drenthe drie fietsroutes uitgezet.

Drentse etalage en servicepunt circulair

Online etalage en startpunt circulaire economie: Via de Drentse etalage circulaire economie maken wij werk van de ambitie om het gebruik en de zichtbaarheid van circulaire producten en diensten te vergroten. Dat doen we door aanbieders en gebruikers met elkaar te verbinden. Zo maken wij circulaire initiatieven, diensten en producten zichtbaar in de etalage voor de Drentse samenleving en bieden we consumenten handelingsperspectief om duurzamer te consumeren.

In 2021 is het Servicepunt Circulaire Economie gestaag doorontwikkeld. Er werden dit jaar vijf nieuwe Drentse circulaire aanbieders met eigen pagina toegevoegd aan de etalage. In 2021 organiseerden we twee bijeenkomsten om de Drentse koplopers in de etalage in het zonnetje te zetten. Via Ziezo! en social media besteden we aandacht aan deze ondernemers.

Tegenlicht meet-up 'Goed geld verdienen': In de week van de circulaire economie organiseerden de NMF Drenthe samen met de NMF Gelderland een meet-up over de VPRO Tegenlicht-uitzending 'Goed geld verdienen' en over nieuwe, waardevollere manieren van ondernemen. Er waren 135 deelnemers die samen naar een drietal fragmenten uit de Tegenlicht-afl levering 'Goed geld verdienen' keken over de onderwerpen lokaal eigenaarschap, de rol van bedrijf in de samenleving en de waarde die we z'n allen aan de economie onttrekken. Op basis deze fragmenten gingen deelnemers in gesprek een deskundig panel, bestaande uit Jan Jonker, hoogleraar duurzaam ondernemen, Shinta Oosterwaal, econoom en één van Nederlands aanjagers van de betekenis economie, Erik Toenhake, eigenaar van het duurzame kledingmerk Aarden en Koen Rooseboom van sloopbedrijf Bork.

een
met
van
met

360° tour

Met deze online meet-up waren we ondanks de beperkingen toch te gast bij twee circulaire Drentse koplopers. VEPA fabriceert circulair kantoormeubilair (en werkt ook aan nieuwe verdienmodellen op gebruiksbasis) en Snoek is een circulaire hovenier (van ontwerp tot aanleg). Om anderen te inspireren en te laten zien wat er al kan hebben we 360° foto's en dronebeelden laten maken bij de twee bedrijven. Tijdens de bijeenkomst kregen we via Zoom en aan de hand van deze interactieve foto's een live rondleiding van de

ondernemers, onder leiding van een dagvoorzitter. Ook maakte een aantal leuke filmpjes op deze manier onderdeel uit van de rondleiding.

Drenthe Sport Duurzaam – the next step

In 2021 hebben Sport Drenthe, de NMF Drenthe en het Drents Energieloket met financiering van de provincie (aan Sport Drenthe als projectleider) een hernieuwde samenwerking tot stand gebracht in de vorm van het project Drenthe Sport Duurzaam – the next step 2021-2024.

In dit project richten we ons de komende 3 jaar op sport- en specifiek op buitensportverenigingen van Drenthe om stappen naar duurzamere en klimaatneutrale sportverenigingen te maken. Buitensportverenigingen in Drenthe kunnen een energiescan laten uitvoeren, begeleid worden in een verduurzamingstraject en/of toe werken naar een klimaatneutrale vereniging. Het idee is dat dit een spin-off effect heeft op de leden van de betrokken verenigingen en bijdraagt aan gedragsverandering van de leden.

Startschot, aftrap of afslag van Drenthe Sport Duurzaam - the next step op 15 november 2021

Daarnaast willen we voor de sportverenigingen een Community of Practice (CoP) tot stand brengen op de onderwerpen energiebesparing, circulair hergebruik van materialen, waterverbruik, duurzaam beheer van sportvelden en sociaal maatschappelijke componenten van duurzaamheid. In 2021 zijn door Sport Drenthe de eerste stappen gezet om de aanmelding van geïnteresseerde sportverenigingen in goede banen te leiden. Het officiële startschot van het project vond uiteindelijk op 15 november 2021 plaats en de eerste contouren voor een CoP staan klaar.

5.

Groen en Soortenrijk Drenthe

Samen werken wij aan

Verduurzaming
van de landbouw

Groene inbreng
ruimtelijke plannen

Gebiedsoplossingen
stikstof

Bloeiende
Bermen

Plan Boom

Integrale
ruimtelijke opgaven

Verbinden

18

Samenwerkingsverbanden

16

Beleidsbeïnvloeding

35

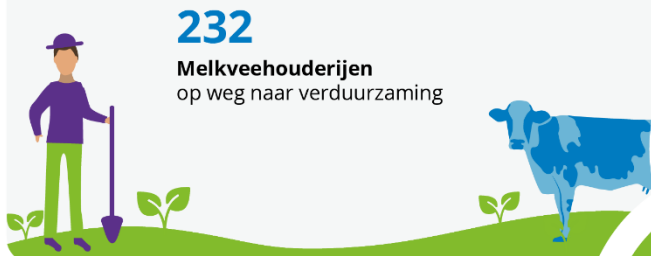
organisaties

16

Reacties en zienswijzen ruimtelijke plannen

Verduurzaming van de landbouw

232

Melkveehouderijen
op weg naar verduurzaming

Plan Boom

Plantacties lokale groepen en scholen

57 groepen

29 Basisscholen

Bomen geplant

>45.000

1.131

Deelnemers
natuurwerkdag

Door bedrijven

672

Bomen in voorbereiding

1.341

Bezoekers website

Heel Drenthe Zoemt

22

Nieuwsberichten

559

Facebook volgers

7.761

Unieke bezoekers website

7

Blogs van natuurspotters

Kernactiviteiten

Beleidsbeïnvloeding en belangenbehartiging

Inbreng in advies- en overlegorganen: We zijn actief deelnemer aan en leveren inbreng in o.a. de Commissie Landelijk Gebied (CLG), de ambtelijke werkgroep van de CLG en het Overlegorgaan NBEL Drentsche Aa. Dit jaar waren de uitwerking van de Drentse Bomen- en Bossenstrategie, de Natuurvisie en het Uitvoeringsplan Flora & Fauna en de voortgang van het Programma Natuurlijk Platteland (PNP) belangrijke besprekpunten. Het resultaat van deze inbreng is dat natuur- en landschapsbelangen een goede en volwaardige plaats in de provinciale beleidsafwegingen krijgen.

Waterplannen: Dit jaar hebben de vier Drentse waterschappen een waterbeheerprogramma opgesteld. Ook heeft de provincie een Regionaal waterbeheerprogramma opgesteld. Wij hebben samen met de natuurorganisaties op de ontwerpplannen gereageerd. In onze reacties hebben we aangegeven dat we graag meer samenwerking in de hele waterketen op Drents niveau zien met provincie, waterwinners en waterschappen. We hebben daarom voorgesteld in een watertafel samen te gaan werken en daarbij te beginnen met het verkrijgen van meer inzicht in de Drentse waterbalans en wellicht volgend daarop een gezamenlijk lange termijnvisie op het waterbeheer op Drents niveau te maken. Het voorstel voor een Drentse watertafel is goed ontvangen en in 2022 gaan we daar samen met de provincie en andere betrokken organisaties vorm aan geven.

Onderzoek Fochtelooverveen: In 2020 hebben wij samen met de provincie, Natuurmonumenten en Vogelbescherming een privaatrechtelijke overeenkomst afgesloten over de natuurvergunning voor de uitbreiding van de woonwijk Kloosterveen in Assen. Onderdeel van de overeenkomst was de afspraak dat een ecologisch bureau de verstoring en mogelijke oplossingen voor de niet-broedvogels en de kraanvogel in beeld zou brengen. In november van dit jaar heeft Altenburg & Wymenga het rapport '*Verstoring en draagkracht in en rond Natura 2000-gebied Fochtelooverveen- Analyse en effecten en perspectieven voor kwalificerende niet-broedvogels en Kraanvogel*' opgeleverd. Wij hebben via deelname aan de begeleidingsgroep inbreng geleverd bij het opstellen van het rapport. Uit het rapport blijkt dat er maatregelen noodzakelijk zijn om de negatieve aantaltrend van ganzen en zwanen te keren en daarnaast zorg te dragen voor voldoende rust voor Kraanvogels. In 2022 gaan we met de begeleidingsgroep een plan van aanpak uitwerken met uit te voeren maatregelen, tijdpad en begroting, dat aan Gedeputeerde Staten voor besluitvorming zal worden voorgelegd.

Ruimtelijke plannen: Samen met Het Drentse Landschap en Natuurmonumenten en lokale natuur- en milieugroepen dragen wij bij aan een goede ruimtelijke bescherming van de kernkwaliteiten van Drenthe. Deels doen wij dat via de formele weg middels reacties, zienswijzen en bezwaren op (ontwerp)-plannen, maar in toenemende mate ook door middel van (het organiseren van) deskundige participatie in een vroeg stadium van ruimtelijke plan- en visievorming. In 2021 zijn door ons in totaal 17 ruimtelijke plannen en vergunningen beoordeeld waar mogelijk natuur- en landschapswaarden in het geding waren. In 7 gevallen heeft dit geleid tot een (of meerdere) schriftelijke reactie(s) in de vorm van een advies, zienswijze, bezwaar, handnavingsverzoek of beroepschrift. In meerdere gevallen was onze reactie voor het bevoegd gezag aanleiding om aanpassingen of aanvullingen in een plan door te voeren. Bij een aantal plannen is doorwerking van onze adviezen en inspraak nog niet aan te geven, omdat de procedure nog loopt. Een aantal voorbeelden uit ons ruimtelijke werk lichten we hieronder uit.

Camping De Reeënwissel Hoogersmilde: In januari hebben wij onze zienswijze gegeven op het ontwerpbestemmingsplan voor camping De Reeënwissel te Hoogersmilde. Het ontwerpbestemmingsplan bood ruimte voor de bouw van 18 recreatieve nachtverblijven in het bosperceel. Wij hadden grote bezwaren tegen de bouw van deze recreatieve nachtverblijven, omdat het betreffende bosperceel onderdeel uitmaakt van het Natuurnetwerk Nederland en er een bewoonde dassenburcht in het perceel aanwezig is. Naar aanleiding van onze zienswijze zijn wij met de ondernemer, de gemeente en de provincie in gesprek gekomen over het plan. Uiteindelijk heeft dit geresulteerd in aanpassingen van de toelichting, de regels en de verbeelding van het bestemmingsplan. Zo is de oppervlakte van de recreatieve nachtverblijven verkleind van 70 naar 50 m2 en komen er geen recreatieve nachtverblijven in de nabijheid van de dassenburcht. Hiermee werd voldoende tegemoetgekomen aan onze bezwaren.

Zonneroute A37: Rijkswaterstaat heeft samen met de provincie en de gemeenten Coevorden, Emmen en Hogeveen plannen uitgewerkt om langs de A37 tussen Hogeveen en de Duitse grens een zonneroute te realiseren. Samen met Het Drentse Landschap hebben we in september een zienswijze ingediend op het ontwerp provinciaal inpassingsplan voor de zonneroute. Ook hebben we met natuur- en milieuorganisaties een manifest gelanceerd waarin we pleiten voor een goed ontwerp van de zonneroute dat leidt tot meer biodiversiteit. Het huidige ontwerp zal juist leiden tot verlies aan biodiversiteit. Het manifest heeft veel aandacht gekregen in de media en de boodschap is door Rijkswaterstaat en de betrokken overheden opgepikt. Bij de verdere uitwerking van de plannen wordt nu bekeken hoe realisering van de zonneroute kan worden gecombineerd met winst voor de biodiversiteit.

Samenwerking, netwerk en projectontwikkeling

Wij dragen zorg voor afstemming over en een gecoördineerde inbreng van natuur-, milieu- en landschapsbelangen bij natuur-, ruimtelijk, omgevings- en waterbeleid van provincie, gemeenten en waterschappen.

Provinciaal natuurbeschermingsoverleg: In dit kader hebben we dit jaar negen keer het provinciaal natuurbeschermingsoverleg georganiseerd. Daarnaast zijn we in september met het natuurbeschermingsoverleg op excursie geweest naar het Fochtelooverveen. Naast de Natuur en Milieufederatie Drenthe nemen Het Drentse Landschap, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en Landschapsbeheer Drenthe aan het overleg deel. Ook de provincie is meestal aanwezig.

Belangrijke terugkerende onderwerpen waren dit jaar het natuurbeleid, ruimtelijke ordening en de Regionale Energiestrategie (RES). Daarnaast heeft de nieuwe Stichting Drents Agrarisch Erfgoed (DAE) in november aan het overleg deelgenomen. DAE is een nieuwe samenwerkingspartner en blijft vanaf nu geïnformeerd als agendalid en schuift ad hoc bij relevante agendapunten aan.

Er heeft in dit verband afstemming plaatsgevonden op verschillende thema's. Dit heeft geleid tot overeenstemming over en stroomlijning van gezamenlijke acties en reacties op de plannen en gezamenlijke inbreng bij overleggen en/of reacties op plannen.

Afstemmingsoverleg natuur- en milieuorganisaties: We organiseerden dit jaar ook het regulier afstemmingsoverleg tussen de directeuren van Het Drentse Landschap, Natuurmonumenten,

Een greep uit de onderwerpen van het provinciaal natuurbeschermingsoverleg

- Inbreng bij de uitvoering en evaluatie Programma Natuurlijk Platteland,
- Invulling van maatregelen van het Programma Natuur,
- Opstellen van de Natuurvisie,
- Uitvoeringsplan Flora & Fauna
- Drentse Bomen- en Bossenstrategie
- Drentse aanpak stikstof
- Uitbreiding van camping De Reeënwissel
- De Gebiedsontwikkeling Noord IV bij Meppel
- Ontwerp-Voorkeursbeslissing Luchtruimherziening
- Inbreng in het RES-traject
- Initiatieven en plannen voor de zonneparken Zuidvelde en Matsloot en de zonneroute A37

Staatsbosbeheer, IVN Noord en Landschapsbeheer Drenthe. Ook is er een regulier communicatieoverleg tussen de communicatiemedewerkers van deze organisaties en vindt er afstemming tussen en de vrijwilligerscoördinatoren plaats.

Harry de Vroome penning: Op 13 oktober vond de uitreiking van de Harry de Vroome penning plaats. Winnaar was het project van Kunstenaarscollectief Allemansgoed Terheijl. Daarnaast werd een extra penning als aanmoedigingsprijs toegekend aan het burgerinitiatief Land van Ons. Dit jaar is de uitreiking voor het eerst gecombineerd met de uitreiking van de Groene Anjer door het Prins Bernhard Cultuurfonds.

Samenwerking Boer, Burger, Biodiversiteit

In maart 2019 hebben de Drentse natuur- en landbouworganisaties de Agenda Boer, Burger en Biodiversiteit gepresenteerd. Ambitie van de Agenda is dat Drentse veehouderij- en akkerbouwbedrijven in 2030 tot de koplopers op het gebied van de kringlooplandbouw behoren én bijdragen aan het herstel en de verbetering van biodiversiteit en landschapskwaliteit.

In de eerste maanden van dit jaar hebben we samen met LTO Noord, DAJK, AND, Het Drentse Landschap, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Landschapsbeheer Drenthe en de provincie intensief gewerkt aan de afronding van het werkprogramma voor de samenwerking Boer Burger Biodiversiteit. Wij hebben het overleg hiervoor georganiseerd en de verslaglegging verzorgd. Uiteindelijk is het werkprogramma 2021-2024 in maart opgeleverd. In de loop van het jaar is de naam van het programma gewijzigd in Boer Burger Natuur Drenthe (BBND).

Daarna is de uitvoering van start gegaan. Wij nemen deel in de stuurgroep en het programmateam van BBND. Daarnaast vormen wij samen met LTO Noord, DAJK, AND, Landschapsbeheer Drenthe het ontwikkelteam voor het project **Belonen voor duurzaam boeren** dat een vervolg vormt op het programma Duurzame Melkveehouderij Drenthe (DMD). In het kader van DMD zijn al 232 melkveehouders aan de slag met verduurzaming van hun bedrijf en kunnen zij een beloning ontvangen wanneer zij goed scoren op de 5 thema's fosfaat, stikstof, ammoniak, klimaat en beweiding. In aansluiting daarop is het doel van het project om nog eens 250 extra melkveehouders en 250 akkerbouwers te gaan belonen, wanneer zij stappen zetten op het vlak van kringlooplandbouw, biodiversiteit en landschapskwaliteit. Dit jaar hebben wij daarvoor een conceptlijst van Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) opgesteld op basis waarvan akkerbouw- en melkveehouderijbedrijven beloond kunnen gaan worden. Omdat er in Drenthe veel sprake is van samenwerking tussen akkerbouw en melkveehouderij hebben we daarvoor specifieke aandacht gehad bij het opstellen van de lijst. Bovendien zijn nu ook KPI's voor natuur en landschap in de lijst opgenomen, zodat boeren ook beloond kunnen gaan worden wanneer zij een bijdrage leveren aan biodiversiteit en/of landschapskwaliteit. Op de werkconferentie van LNV over KPI's op 29 november is deze conceptlijst gepresenteerd. In 2022 gaan we deze concept KPI's in twee pilots testen, zodat daarna een definitieve lijst van KPI's kan worden opgesteld.

In het programma DMD blijkt dat deelnemende melkveehouders behoefte hebben aan kennis op het vlak van verduurzaming. De inschatting is dat er onder de nieuwe melkveehouders en akkerbouwers die gaan deelnemen aan het programma BBND ook behoefte zal zijn aan kennis, zeker op het vlak van biodiversiteit en landschapskwaliteit. Deels hebben organisaties zoals AND, Landschapsbeheer Drenthe,

Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer al een bestaand aanbod aan cursussen e.d.. Het is de bedoeling om het aanbod van de afzonderlijke organisaties te bundelen binnen de Academie Boer Burger Natuur Drenthe en aanvullend een gezamenlijk aanbod te ontwikkelen, specifiek op het verminderen van de stikstofuitstoot en herstel van biodiversiteit en landschapskwaliteit. Voor deze BBND Academie hebben wij dit jaar een projectplan opgesteld dat bij RVO is ingediend om in aanmerking te komen voor de subsidieregeling samen leren in project over duurzame landbouw. Het plan is begin 2022 gehonoreerd en kan dus in uitvoering worden genomen.

Heel Drenthe Zoemt

Digitale kennisplatform: Eind 2019 is het digitale platform Heel Drenthe Zoemt gelanceerd, een digitaal kennisplatform voor de biodiversiteit in de bermen en het boerenland van Drenthe. In 2021 hebben we in overleg met Landschapsbeheer Drenthe, FLORON en de provincie Drenthe een aantal aanpassingen aan het digitaal platform doorgevoerd.

De belangrijkste aanpassing was dat Heel Drenthe Zoemt als 'uithangbord' is gaan fungeren voor het project Berm Scouts van Landschapsbeheer Drenthe, FLORON, Werkgroep Florakartering Drenthe en Vlinderwerkgroep Drenthe. Het belangrijkste doel van dit project is om bewoners- en vrijwilligersgroepen die aan de slag zijn of gaan met ecologisch bermbeheer handvatten te bieden voor het monitoren van 'hun' bermen. In dit kader zijn online cursussen, veldinstructies en excursies georganiseerd. Alle presentaties, veldformulieren, instructies en overige informatie zijn beschikbaar gemaakt via de projectpagina Berm Scouts.

Als onderdeel van het project is ook het brede publiek geïnformeerd over bloeiende bermen en het belang van ecologisch bermbeheer. We hebben dit gedaan door vier aansprekende en goed herkenbare bermplanten en insectensoorten onder de aandacht brengen, namelijk Grasklokje, Oranje zandoogje, Bandheidelibel en Stijf Havikskruid. Voor deze soorten zijn kaartjes met een afbeelding en de belangrijkste herkenningpunten gemaakt, die te downloaden zijn op de site. Daarbij is het publiek opgeroepen om waarnemingen van deze planten en insecten aan Waarneming.nl door te geven.

In maart hebben we deelgenomen aan het Drents Bermberaad waarin alle Drentse overheden en natuurorganisaties vertegenwoordigd zijn. Heel Drenthe Zoemt verzorgt de communicatie en kennisuitwisseling voor het Drents Bermberaad, maar vanwege Corona is er op dit vlak dit jaar weinig gebeurt.

In 2022 gaan we op de site onder meer alle bewonersgroepen en -initiatieven op het vlak van ecologisch bermbeheer zichtbaar en vindbaar maken.

Plan Boom

In het kader van Plan Boom hebben de Natuur en Milieufederaties de ambitie samen met en voor burgers de komende jaren 10 miljoen bomen in Nederland aan te planten. Daarmee verkleinen we de CO₂-uitstoot en wordt onze leefomgeving mooier, groener en gezonder. In Drenthe willen we de aanplant van deze bomen combineren met de transitie naar natuurinclusieve landbouw en landschapsherstel.

In Drenthe geven wij samen met Landschapsbeheer Drenthe en Het Drentse Landschap uitvoering aan Plan Boom. Onze ambitie van Plan Boom is om in Drenthe 1 miljoen bomen te planten. Dit zijn circa 2 bomen per inwoner. Minimaal is onze inzet de aanplant van 500.000 bomen ofwel 1 boom per inwoner in Drenthe. Voor de communicatie over Plan Boom hebben we de projectpagina www.planboomdrenthe.nl ingericht.

Aanplant door bewonersgroepen en scholen: Dit jaar hebben we vooral ingezet op de aanplant van bomen door bewonersgroepen en scholen in en om dorpen en steden. Dankzij een financiële bijdrage van het Prins Bernhard Cultuurfonds Drenthe hebben wij voor de jaren 2021-2023 vanuit Plan Boom middelen beschikbaar voor financiering van plantgoed voor bewonersinitiatieven en schoolpleinen. Bewonersgroepen en scholen konden een aanvraag voor streekeigen plantgoed indienen. Vervolgens zijn deze bomen en struiken in maart of in november/december geplant.

Dit jaar hebben we 62 plantacties door bewonersinitiatieven en basisscholen verspreid over alle 12 de Drentse gemeenten ondersteund. De meeste bewonersinitiatieven kwamen uit de gemeenten De Wolden en Meppel. De initiatieven betrof deels vrijwilligers- en bewonersgroepen die Landschapsbeheer Drenthe ondersteunt, zoals de initiatiegroep Bloeiend Benneveld en de Fruitboombrigade Dr. Larijweg te Ruinerwold. Maar door de landelijke en provinciale publiciteit wisten ook andere bewonersinitiatieven ons te vinden.

Naast bewonersinitiatieven hebben we ook bomen en struiken beschikbaar gesteld aan scholen. Zo hebben in Assen alle basisscholen op 24 maart 2021 een vergroeningspakket met 15 struiken, een plantinstructie, een lespakket van Nederland Zoemt, een poster en een zakje bloemenmengsel gekregen. Dit was een samenwerking met het Duurzaamheidscentrum Assen. Een ander initiatief met basisschoolleerlingen vond in Diever plaats. Leerlingen van OBS de Singelier uit Diever hebben op 5 november 2021 meegewerkt met het aanplanten van een dorpsboomgaard.

Natuurwerkdag: De jaarlijkse Natuurwerkdag op 5 en 6 november stond dit jaar in het teken van biodiversiteit. Een mooie gelegenheid om ook wat extra boompjes te planten. In Drenthe kregen alle 1.341 deelnemers aan de Natuurwerkdag daarom dit jaar van Plan Boom een bij-vriendelijk boompje mee om in of in de omgeving van het eigen dorp of in de eigen tuin aan te planten. Het ging om drie soorten streekeigen bomen die in Drenthe thuishoren: de eenstijlige meidoorn, de vuilboom en de geoorde wilg. Totaal zijn er in Drenthe 2.300 boompjes voor bijen geplant.

Plan Boom in 2021

- 62 plantacties door bewonersinitiatieven en basisscholen in alle 12 Drentse gemeenten
- Vergroeningspakket met 15 struiken voor alle basisscholen in Assen
- 2.300 boompjes voor bijen uitgedeeld tijdens Natuurwerkdag
- Flyer Boompjes voor bijen voor Natuurwerkdag
- Ruim 45.000 aangeplante bomen en struiken
- Projectpagina www.planboomdrenthe.nl

Samenwerking bedrijven en gemeenten: Het bedrijf Boom, laboratoriumleverancier uit Meppel, bestond in 2020 125 jaar. Vanwege het jubileum heeft het bedrijf vorig jaar geen tastbaar relatiegeschenk maar 500 bomen aan zijn relaties geschonken. Maar om al deze bomen te planten was nog wel een locatie nodig. In overleg met de gemeente Meppel hebben we dit jaar voor het Boombos een plek gevonden in de toekomstige uitbreiding van de woonwijk Nieuwveense Landen.

Het bedrijf biedt klanten de mogelijkheid te helpen bij de aanleg van het bos. Bij elke bestelling in de webshop kan ook een boom aan de bestelling worden toegevoegd. Voor 5 euro extra wordt er dan namens de klant een boom in het bos geplant. Op dit moment staat de teller op 672 bomen.

De gemeente Meppel heeft nu aan een adviesbureau opdracht gegeven om in samenwerking met omwonenden een inrichtingsplan voor het Boombos te maken. Omdat er door Corona geen fysieke bijeenkomsten konden plaatsvinden, is de planning helaas opgeschoven. De aanplant zal daarom pas in het najaar van 2022 plaatsvinden.

Vooruitblik 2022: Plan Boom krijgt volgend jaar een vervolg. Ook dan kunnen we plantgoed beschikbaar stellen aan bewonersinitiatieven en aan scholen. Daarnaast hebben we financiering voor de aanplant van bos en houtsingels bij particulieren met grotere percelen in het buitengebied en voor landschapsherstelprojecten.

Servicepunt Groen Drenthe

Van oudsher zijn er in Drenthe veel lokale natuurgroepen actief. Een deel van deze groepen komt ook (juridisch) in actie, wanneer natuur, landschap en milieu in hun leefomgeving worden bedreigd. Voor advies doen ze daarbij geregeld een beroep op de Natuur en Milieufederatie Drenthe. Ook individuele burgers vragen regelmatig om advies of hulp, wanneer natuur, milieu en/of landschap in hun leefomgeving worden bedreigd.

Een aantal betrokken burgers en groepen is zeer zelfredzaam en heeft soms meer (juridische) kennis dan wij. Maar bij hen bestaat wel behoefte aan kennisuitwisseling, afstemming en samenwerking, niet alleen met de Natuur en Milieufederatie Drenthe maar ook met anderen.

Om bewoners(groepen) en groene initiatieven en groepen een betere ondersteuning te kunnen bieden bij herstel, versterking en bescherming van natuur, milieu en landschap in hun eigen leefomgeving hebben we dit jaar een aanzet gemaakt voor de ontwikkeling van een digitaal servicepunt Groen Drenthe. In 2022 gaan we het servicepunt Groen Drenthe inrichten en verbinden met de Energiewerkplaats Drenthe en het Servicepunt Circulair Drenthe tot een servicepunt Drentse duurzaamheidsinitiatieven.

Ondertussen loopt de ondersteuning van deze groepen gewoon door. In 2021 hebben we 45 groepen en burgers ondersteund naar aanleiding van hun vragen met betrekking tot natuur, biodiversiteit, landschap, milieu en ruimtelijke ordening.

Gebiedsoplossingen stikstof

In het voorjaar van 2021 heeft Gedeputeerde Staten het **Koersdocument stikstof** gepresenteerd. Samen met Het Drentse Landschap, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer hebben wij onze visie op dit koersdocument gegeven. Wij hebben voorgesteld om een externe versnellingscommissie van deskundigen te benoemen die de provincie kan helpen met het verder inhoud geven aan en zorgen voor een versnelling van de Drentse aanpak stikstof.

Vervolgens heeft de provincie voor de 12 stikstofgevoelige Drentse Natura 2000-gebieden gebiedsverkenningen stikstof opgesteld. Wij hebben inbreng geleverd in de bestuurlijke tafel en het ambtelijk overleg waarin de voortgang van de gebiedsverkenningen is besproken. Aan de bestuurlijke tafel is ook besproken op welke wijze na afronding van de gebiedsverkenningen uitwerking gegeven moet worden aan de gebiedsgerichte aanpak stikstof. Wij hebben aan deze bestuurstafels onze zorgen geuit over gebrek aan voortgang.

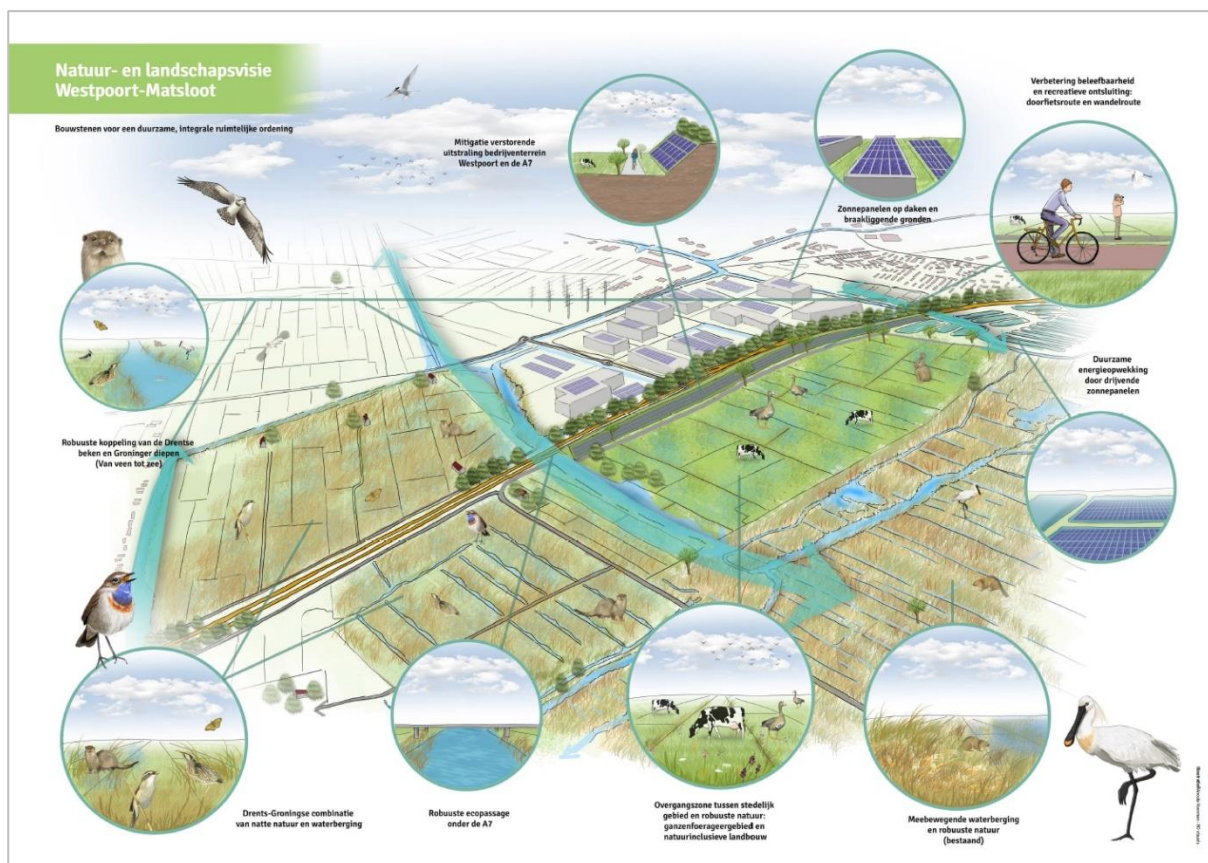
In november zijn de gebiedsverkenningen afgerond. De gebiedsverkenningen vormen een bouwsteen voor de Gebiedsagenda's die de provincie in 2022 voor de 12 Natura 2000-gebieden gaat opstellen.

Panorama Drenthe

In Drenthe staan we voor een aantal grote ruimtelijk opgaven, waaronder de voedseltransitie, het behoud en herstel van de biodiversiteit, de klimaatadaptatie en -mitigatie, woningbouw en de energietransitie. Deze opgaven moeten in samenhang benaderd worden. Samen met onze gebiedspartners pleiten we onder de noemer Panorama Drenthe voor een integrale en gebiedsgerichte aanpak om werk te maken van deze grote maatschappelijke en ruimtelijke vraagstukken.

Natuur- en landschapsvisie Westpoort Matsloot: Op 30 november presenteerden 15 Natuurorganisaties de Natuur- en landschapsvisie Westpoort-Matsloot. De NMF Drenthe was samen met Natuurbelang de Onlanden de initiatiefnemer. Directe aanleiding waren de plannen voor een zonnepark van 40 ha. in het gebied én de intentie van 5 overheden om een gebiedsproces te starten om tot een regioraamwerk te komen. De gezamenlijk natuur-en milieuorganisaties besloten niet af te wachten, maar proactief aan de slag te gaan met een eigen visie op dit gebied.

De Natuur- en Landschapsvisie Westpoort-Matsloot is een integrale, provinciegrens overstijgende gebiedsvisie en geeft handreikingen voor een duurzame integrale ruimtelijke ordening van het plangebied Westpoort-Matsloot, waarbij natuur, landschap en biodiversiteit niet alleen behouden, maar ook blijvend versterkt worden. In de visie is ook gedacht aan versterking van de klimaatbestendigheid van het gebied, door o.a. de realisatie van extra waterberging en een robuuste koppeling van de Drentse beken en Groninger diepen. Deze oproep doen de gezamenlijke Groningse en Drentse natuur- en milieuorganisaties aan de overheden bij de presentatie van hun visie met handreikingen en groene bouwstenen voor dit gebied.

De natuur- en milieuorganisaties zien verschillende kansen die zij graag met de overheden, bedrijven en grondeigenaren verder vorm willen geven. Westpoort-Matslout grenst aan het natuurgebied de Onlanden, waar de afgelopen jaren hoogwaardige natuur is ontstaan. Het raakvlak tussen stad en land zorgt voor een aantal maatschappelijke en economische opgaven: duurzame energieopwekking, bedrijvigheid, natuur, waterberging, bieteengrond berging, recreatie en mobiliteit. Betrokken overheden zijn in 2021 een traject gestart om een regionaalwerk voor het gebied te ontwikkelen. De gezamenlijke Groningse en Drentse natuurorganisaties maken zich zorgen over het behoud van de natuur en landschapswaarden in het gebied en willen graag constructief meedenken over de toekomst van het gebied. Dit aanbod is door de betrokken overheden n.a.v. de presentatie van onze visie omarmd en zal in 2022 zijn vervolg krijgen.

De kracht van het Noorden: Als reactie op het ‘aanbod’ van bestuurlijk Noord-Nederland ‘Bouwstenen voor het Deltaplan’ zijn de noordelijke natuurorganisaties (Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Het Drentse Landschap, Het Groninger Landschap, It Fryske Gea en de drie provinciale Natuur en Milieufederaties) begonnen aan een verkenning naar een eigen gedeelde visie op de toekomst van Noord-Nederland. Hierbij is de insteek dat, gedacht vanuit de kwaliteiten waar zij voor staan, de toegevoegde waarde van het Noorden voor Nederland veel groter is dan het functioneren als overloop voor woningbouw in de Randstad. Op grond van de uitkomsten van twee werksessies waarin de contouren van een gezamenlijke visie zijn verkend is een eerste verhaallijn opgesteld en in kaartbeelden vertaald. Deze schetsen in grote lijnen wat een integrale aanpak, vanuit een systemische benadering van landschap en natuur, biedt als aantrekkelijk en duurzaam perspectief. De basis hiervoor ligt in een robuuste en klimaatbestendige waterhuishouding, een stevig natuursysteem met een rijke biodiversiteit en een fijnmazige dooradering van het landschap. Denkend vanuit het landschap en natuur zien wij volop mogelijkheden om de meer stedelijke opgaven, zoals woningbouw en duurzame mobiliteit, een passende plek te geven in het geheel. Dit product kan het begin zijn van een gezamenlijk ‘groen’ aanbod vanuit Noord-Nederland.

We streven bij het uitwerken hiervan naar (her)nieuw(d)e bondgenootschappen, bijvoorbeeld tussen natuur en landbouw, tussen landschap en recreatie en tussen rust & ruimte en gezondheid. In 2022 zal dit traject een vervolg krijgen.

6. Organisatie en financiën

Algemeen Beleid

We kijken terug op een bewogen jaar waarin we ondanks de Corona veel goed werk hebben kunnen verzetten en op veel onderdelen ook goede resultaten hebben geboekt. Alhoewel ons pleidooi voor een groen herstel agenda, als vervolg en antwoord op de Corona crisis wat op de achtergrond is verdwenen, zagen we binnen ons werk - los van Corona - veel positieve dynamiek, zowel op het gebied van Energietransitie, Circulaire samenleving, als op het vlak van het herstel van de biodiversiteit en de verduurzaming van de landbouw. Beleidsdossiers als de RES en stikstof trokken de volle aandacht en ook in het projectenwerk konden we bij de meeste projecten vol aan de bak.

Dat is opvallend, want natuurlijk trok Corona ook een grote wissel op ons totale werk en welzijn. We zijn in 2021 volledig ingesteld op digitaal werken en hebben het grootste deel van ons werk vanuit huis moeten uitvoeren. Terugkijkend is het opvallend hoe goed we dit geheel hebben volbracht. Dat verdient een groot compliment. Niet alleen aan de medewerkers, maar ook aan alle partners waarmee we deze resultaten hebben kunnen realiseren en aan de financiers van ons werk die ons dat vertrouwen ook hebben gegeven.

Op het gebied van participatie, beweging en samenwerking heeft dat uiteraard ook zijn weerslag gehad. We zijn in veel activiteiten overgeschakeld naar digitaal werken, bijvoorbeeld met de campagnes van het DEL en de verschillende kennissessies. Veel mensen en deelnemers hebben inmiddels ook met tevredenheid deze weg gevonden. Toch hebben we ervaren hoe belangrijk het directe contact is in het werk, zeker bij lastige thema's al stikstof en inpassing van zonne- of windenergie.

Financieel verslag

In de onderstaande tabellen geven we een overzicht van de ingezette middelen zowel verdeeld over de verschillende werkhema's als het totaal (staat van baten en lasten). We sluiten het boekjaar 2021 af met een negatief resultaat van € 3.910.

De totale exploitatie-uitgaven bleven in 2021 binnen de vastgestelde begroting, maar de directe projectkosten waren hoger dan begroot, waardoor de totale projectomzet hoger was dan we vooraf hadden begroot.

Met name op het werkveld Energie- en klimaatneutraal Drenthe is meer inzet gepleegd, ook ten opzichte van het boekjaar 2020, wat mede mogelijk is gemaakt door extra projectfinanciering. Een aantal activiteiten die in 2020 door de COVID-19 crisis niet of niet in dezelfde vorm konden doorgaan, is in 2021 alsnog uitgevoerd.

Ons werk is mede mogelijk gemaakt door de steun van de provincie Drenthe, Drentse gemeenten, de Nationale Postcodeloterij en andere financiers. We danken hen voor de steun en het vertrouwen dat we genieten en gaan graag met deze partijen verder op de ingeslagen weg.

Verantwoording per werkveld	Uitgaven		Inkomsten	
	Uitgaven begroot	Uitgaven gerealiseerd	Inkomsten begroot	Inkomsten gerealiseerd
	euro		euro	
Drentse duurzaamheidsbeweging				
Kerntaken	84.000	52.060	85.000	51.649
Projecten	97.500	64.282	97.500	65.949
Totaal Drentse duurzaamheidsbeweging	181.500	116.342	182.500	117.598
Energie en klimaatneutraal Drenthe				-
Kerntaken	56.500	52.300	55.050	52.050
Projecten	567.500	801.498	567.500	799.730
Totaal Energie en klimaatneutraal Drenthe	624.000	853.798	622.550	851.780
Drentse voetafdruk/circulair Drenthe				-
Kerntaken	41.500	48.191	44.150	47.930
Projecten	157.000	74.453	152.800	75.019
Totaal Circulair Drenthe	198.500	122.644	196.950	122.949
Groen en soortenrijk Drenthe				-
Kerntaken	80.000	72.188	80.000	72.000
Projecten	200.000	113.522	202.000	113.444
Totaal Groen en soortenrijk Drenthe	280.000	185.710	282.000	185.444
Exploitatie / doorbelastingsverschil		28.472		25.284
Totaal	1.284.000	1.306.965	1.284.000	1.303.055
Totale inkomsten gerealiseerd	1.303.055			
Totale uitgaven gerealiseerd	1.306.965			
Resultaat	3.910-			

Noot: in de bovenstaande tabel zijn de totale kosten gepresenteerd op basis van het begrote uurtarief.

In onze jaarrekening presenteren wij deze kosten op basis van het gerealiseerde uurtarief, waardoor er geen sprake meer is van 'doorbelastingsverschillen'. Het resultaat in deze tabel is vanzelfsprekend hetzelfde als het resultaat in de jaarrekening. Zie ook de staat van baten en lasten op de volgende bladzijde.

Staat van baten en lasten over 2021				
		Werkelijk 2021 Euro	Begroting 2021 Euro	Werkelijk 2020 Euro
Baten	8			
* Baten van particulieren		-	500	-
* Baten van bedrijven		-	70.000	70
* Baten van loterijorganisaties		-	-	-
* Baten van subsidies van overheden		1.044.474	828.149	764.606
* Baten van verbonden organisaties zonder winststreven		205.799	260.000	231.844
* Baten van andere organisaties zonder winststreven		52.152	99.851	72.444
Som van de geworven baten		1.302.425	1.258.500	1.068.964
* Baten als tegenprestatie voor de levering van producten of diensten		-	500	-
* Overige baten		630	25.000	1.364
Som van de baten		1.303.055	1.284.000	1.070.328
Lasten	9			
<i>Besteed aan doelstellingen</i>				
* Uitvoeringskosten maatschappelijke beweging / communicatie		113.347	181.172	134.149
* Uitvoeringskosten Klimaat- en energieneutraal Drenthe		890.650	622.919	673.795
* Uitvoeringskosten Circulair Drenthe		119.211	198.137	95.108
* Uitvoeringskosten Groen en soortenrijk Drenthe		180.800	279.472	164.277
Som van uitvoeringskosten		1.304.008	1.281.700	1.067.329
<i>Wervingskosten</i>		-	-	-
<i>Kosten beheer en administratie ¹</i>		-	-	-
Som van de lasten		1.304.008	1.281.700	1.067.329
* Financiële baten		674-	-	19
* Financiële lasten		2.283	2.300	2.477
<i>Saldo voor financiële baten en lasten</i>		2.957	2.300	2.458
Totaal lasten conform resultatenrekening		1.306.965	1.284.000	1.069.787
Saldo van baten en lasten		3.910-	0	541
De bestemming van het resultaat is als volgt:				
* Continuïteitsreserve		3.910-		541
		3.910-	-	541
<i>1 De provinciale milieufederaties hanteren voor het inzichtelijk maken van deze kosten een uniforme systematiek die gebaseerd is op de aanbeveling Toepassing van Richtlijn 650 voor Kosten Beheer en Administratie van Goede Doelen Nederland (voorheen VFI). De kosten voor beheer en administratie worden inzichtelijk gemaakt in de bijlage Toelichting lastenverdeling, maar worden in de staat van baten en lasten toegerekend aan de doelstellingen.</i>				

Bestuur, directie en medewerkers

Binnen de stichting Natuur en Milieufederatie Drenthe is de functie toezicht houden gescheiden van de functie besturen. Deze scheiding van functies is statutair vastgelegd.

De statuten zijn bij de Natuur en Milieufederatie Drenthe op te vragen (telefonisch 0592-311150) of via de e-mail: info@nmfdrenthe.nl of te downloaden van onze website: www.nmfdrenthe.nl.

Directie (functie besturen)

De directeur-bestuurder van de Natuur en Milieufederatie Drenthe is Reinder Hoekstra.

Stichtingsraad (functie toezicht houden)

- Gea Bijkerk, voorzitter
- Roelinda Alkema tot 11 maart 2021
- Herman Brink
- Rein Munniksmä
- Ineke Noordhoff
- Jan Grotenhuis .

Leden van de Stichtingsraad worden bij coöptatie benoemd voor een zittingsduur van 4 jaar en zijn tweemaal herbenoembaar. De Stichtingsraad heeft in 2021 acht keer vergaderd. Vanuit zijn toezicht- en adviesfunctie is regelmatig gesproken over de gevolgen van de Corona-maatregelen voor de organisatie. Inhoudelijke thema's die aan de orde kwamen waren onder meer: de Regionale Energie Strategie en Natuurinclusieve landbouw

Nevenfuncties

Naam	Nevenfunctie
Roelinda Alkema	• Medewerker Stichting Zorgboerderij De Naoberhoeve in Echten • Secretaris Stichting Klezmergroep KLETS in Zuidwolde
Herman Brink	• Provinciehoofd Staatsbosbeheer Overijssel • Lid van de Raad van Advies van de stichting Schaapskudde Sallandse Heuvelrug
Reinder Munniksmä	• Voorzitter Claas van Gorcumfonds • Voorzitter van de Maatschappelijke adviesraad van de provinciale eenheid Drenthe van Staatsbosbeheer • Lid van de Raad van Toezicht van Sterk uit Armoede
Jan Grotenhuis	• Adviseur Jeneverbesgilde • Lid Wetenschappelijke Advies Commissie van de stichting het Drentse Landschap • Bestuurslid Stichting Drents Agrarisch Erfgoed • jurylid van de Groene Anjerprijs Prins Bernhard Cultuurfonds Drenthe
Ineke Noordhoff	• Lid Bestuur Gebiedsfonds Drentsche Aä • Bestuurslid Vereniging Dorpsbelangen Midlaren • Lid raad van commissarissen Woongroep Marenland, Appingedam • Lid raad van commissarissen Waterbedrijf Groningen • Rijksbestuurder Groninger Archieven
Gea Bijkerk	• Voorzitter Noordgang 't Feith bij VNO-NCW Noord • Voorzitter Ledencommissie Drenthe van Natuurmonumenten
Reinder Hoekstra	Geen

Medewerkers

- Judith van den Berg, Ontwikkelaar Mooi, Natuurlijk en Voedzaam Drenthe
- Christiaan Teule, Ontwikkelaar Energieneutraal Drenthe
- Remco Mur, Adjunct-directeur & Ontwikkelaar Mooi Drenthe
- Xandra van Zon, Adviseur Drents Energieloket
- Daniël van der Kleij, Adviseur Drents Energieloket
- Fabian de Wolf, Adviseur Drents Energieloket
- Emile Suringar, Ontwikkelaar Circulaire Economie
- Sanne Vellinga, Projectmedewerker communicatie
- Petra van den Engel, Projectmedewerker communicatie (tot april 2021)
- Jelte Sikkema, Adviseur Drents Energieloket
- Jorine van Nifterik, Projectmedewerker communicatie DEL/RRE
- Dineke Witte, Projectmedewerker Regeling Reductie Energiegebruik
- Bart Lammerink, Projectleider campagne warmtetour (tot maart 2021)
- Nanda de Jonge, Communicatieadviseur
- Janneke Timmerman, Projectmedewerker
- Geke Horlings, Hoofd Bedrijfsvoering en secretariaat
- Marja de Boer, Medewerker Secretariaat en Administratie
- Esther de Jong, Medewerker Secretariaat en Projectondersteuner Drents Energieloket
- Maud Cramer, Medewerker Huishoudelijke dienst

De functies, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de medewerkers in dienst van de Natuur en Milieufederatie Drenthe zijn vastgelegd in een functieboek en de individuele functiebeschrijvingen.

Bezoldiging en vergoedingenbeleid

De Natuur en Milieufederatie Drenthe heeft een arbeidsvoorwaardenbeleid dat zoveel mogelijk gerelateerd is aan het arbeidsvoorwaardenbeleid van de provincie Drenthe. Dit geldt ook voor de bezoldiging van de directeur-bestuurder. De bezoldiging van de directie wordt gespecificeerd in de jaarrekening.

De Stichtingsraad van de Natuur en Milieufederatie Drenthe heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld.

Het beleid wordt periodiek geactualiseerd. De laatste evaluatie was in 2017.

Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt de Natuur en Milieufederatie Drenthe de Regeling beloning directeuren van goede doelenorganisaties (zie www.goededoelennederland.nl). De regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen.

De weging van de situatie bij de Natuur en Milieufederatie Drenthe vond plaats door de Stichtingsraad. Dit leidde tot een zogenaamde BSD-score van 335 punten met een maximaal jaarinkomen van € 88.310 (1 fte/12 maanden). Het voor de toetsing aan de geldende maxima, relevante werkelijke jaarinkomen van de directie bedroeg in 2021 € 82.421.

Het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellings, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn voor R. Hoekstra bedragen gezamenlijk € 97.570.

Deze vergoedingen staan in een redelijke verhouding tot het jaarinkomen en voldoen aan de richtlijnen hierover in de Regeling beloning directeuren van goede doelenorganisaties.

De hoogte en samenstelling van de bezoldiging worden in de jaarrekening 2021 opgenomen in de toelichting op de staat van baten en lasten.

De leden van de Stichtingsraad ontvangen geen bezoldiging. Ze ontvangen alleen een zeer beperkte vergoeding voor gemaakte onkosten (op basis van declaraties).

Risicomanagement

In 2021 hebben we de risico's voor onze organisatie opnieuw op een rij gezet, mede om de gewenste hoogte van de continuïteitsreserve vast te stellen.

De eerder vastgestelde bedragen voor de continuïteitsreserve zijn in 2021 niet aangepast:

- als streefbedrag van de continuïteitsreserve: € 550.000,--
- als maximum voor de continuïteitsreserve: 1,5 maal de kosten van de werkorganisatie.

Meer informatie over de continuïteitsreserve is terug te vinden in onze jaarrekening 2021.

Praktische risico's op het gebied van de normale bedrijfsprocessen van een organisatie als de onze zijn geïnterpreteerd (bijv. ziekteverzuim, schade aan bedrijfsmiddelen en de staat van onderhoud van het bedrijfspand). Waar nodig en mogelijk zijn verzekeringen afgesloten. Voor het (achterstallig) onderhoud van het bedrijfspand is een financiële voorziening opgenomen.

Gedragcodes

De Natuur en Milieufederatie Drenthe onderschrijft de volgende gedragcodes:

- De principes van de Code Goed Bestuur; die zijn geïntegreerd in de Erkenningregeling Goede Doelen
- Professionele gedragcode Natuur en Milieufederaties
- Gedragcode gegevensbescherming Natuur en Milieufederaties
- Gedragcode integriteit

Belanghebbenden

De Natuur en Milieufederatie Drenthe ondersteunt mensen, die zich actief inzetten voor hun eigen leefomgeving. Zij vervult de functie van ondersteuner, vraagbaak, aanspreekpunt en verbinder van lokale activiteiten in Drenthe. Zij beschikt daarvoor over een breed netwerk aan contacten, die bij deze ondersteuning van dienst kunnen zijn.

Gerelateerd aan de doelstelling van de Natuur en Milieufederatie Drenthe zijn belanghebbenden:

1. plaatselijke groepen en individuen, al dan niet verbonden, die zich inzetten voor natuur, milieu en landschap in Drenthe
2. beleidsmakers en beslissers in openbaar bestuur en bedrijfsleven, die invloed uitoefenen op het terrein van natuur, milieu en landschap in Drenthe
3. samenwerkingspartners, zoals Natuurmonumenten, Drents Landschap, Staatsbosbeheer, LTO, Drentse Energie Organisatie, Drentse KEI, energiebedrijven, provincie Drenthe en Drentse gemeenten
4. inwoners en bezoekers van de provincie Drenthe.

Mogelijkheden inbreng belanghebbenden

Eenieder is vrij om inbreng te leveren en te reageren op onze activiteiten en het te voeren of gevoerde strategische en inhoudelijke beleid.

Meningen, opvattingen of reacties worden zeer op prijs gesteld en worden in de reguliere werkprocessen van beleidsvorming en uitvoering meegenomen.

Tot slot bestaat er voor belanghebbenden de mogelijkheid om een klacht in te dienen bij de Natuur en Milieufederatie Drenthe, als zij het bijvoorbeeld niet eens zijn met de uitvoering van activiteiten of constateren dat er sprake is van inconsistentie van beleid. Voor een correcte verwerking van de klachten is de *Klachtenprocedure Milieufederatie Drenthe* vastgesteld.

De volledige tekst van de klachtenprocedure is bij de Natuur en Milieufederatie Drenthe op te vragen. In 2021 is één klacht bij de Natuur en Milieufederatie Drenthe gemeld, behandeld en beantwoord. Deze visie zullen we jaarlijks vertalen in werkplannen en projecten. Daarin zullen we ook ruimte houden om flexibel en wendbaar te blijven om in te kunnen spelen op de nieuwe ontwikkelingen in ons snel veranderende speelveld.

Integriteit

In 2019 heeft de Natuur en Milieufederatie Drenthe de gedragscode Integriteit vastgesteld. Daarin hebben we principes en afspraken vastgelegd over o.a. voorkomen en tegengaan van fraude, intimidatie en oneerlijk gedrag. Vanzelfsprekend zijn over integer gedrag ook eerder al richtlijnen vastgelegd, maar deze waren vooral voor intern gebruik. Doel van de nieuwe gedragscode dat ook voor onze omgeving duidelijk is waar we voor staan en wat er van onze medewerkers verwacht mag worden.

Het integriteitsbeleid vraagt om verdere uitwerking en om structurele inbedding binnen onze organisatie. Hieraan zullen we ook de komende jaren aandacht besteden. Voor medewerkers en vrijwilligers van de Natuur en Milieufederatie Drenthe is een externe vertrouwenspersoon benoemd en binnen de organisatie bekend gemaakt.

Daarnaast wordt gewerkt aan verbetering van de procedure, waardoor ook personen buiten de organisatie op een veilige en laagdrempelige manier schendingen van integer gedrag kunnen melden. Contactgegevens van de interne vertrouwenspersoon integriteit zijn inmiddels op de website geplaatst. In 2021 zijn geen schendingen van het integriteitsbeleid gemeld.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Waar het gaat om maatschappelijk verantwoord ondernemen richten wij ons vooral op de impact van onze bedrijfsprocessen op onze leefomgeving. We willen die steeds meer verduurzamen door o.a.:

- het energieverbruik binnen ons kantoor verder te verlagen en zelf duurzame energie op te wekken
- minder papier te gebruiken
- medewerkers te stimuleren om op de fiets of met het openbaar vervoer te reizen
- duurzaam in te kopen; biologische en/of vegetarische catering
- afval te scheiden.

Ook in 2021 hebben we onze normale werkwijze moeten aanpassen door de coronacrisis: minder naar kantoor reizen, meer thuis werken en online vergaderen. Fysieke bijeenkomsten werden alleen georganiseerd als dat mogelijk was binnen de door de overheid gestelde richtlijnen. Bij alle activiteiten vroeg de veiligheid van medewerkers en deelnemers extra aandacht.

Vooruitblik 2022

De Natuur en Milieufederatie vierde in december van dit jaar haar 50ste verjaardag. Met de aftrap van het jubileumjaar staan we voor de uitdaging ons verder te ontwikkelen. De opgaven op het gebied van klimaat, grondstoffen en biodiversiteitsherstel zijn groot en binnen ons werk gaat het vooral om het inspireren en betrekken van mensen bij deze opgaven. Dit vraagt ook om een doorontwikkeling van de organisatie. Hier zullen we het komende jaar extra aandacht aan besteden. In 2022 zullen we ook een midterm evaluatie van onze beleidsvisie uitvoeren en binnen ons jubileumprogramma investeren we in onze gezamenlijke visie op de toekomst.

Bijdrage Postcode Loterij maakt in iedere provincie een verschil

Energietuinen is een van de projecten van de Natuur en Milieufederaties die mogelijk gemaakt wordt door de deelnemers van de Postcode Loterij.

Dankzij de ruim 3 miljoen deelnemers van de Nationale Postcode Loterij gaat er in 2022 ruim 361 miljoen euro naar 188 goede doelen die zich inzetten voor mens en natuur. De Natuur en Milieufederaties horen al sinds 1996 bij de goede doelen die op een bijdrage mogen rekenen. Ook het komend jaar ontvangen we opnieuw een bijdrage van 2,25 miljoen euro van de Postcode Loterij: een aanzienlijk bedrag waar wij ontzettend blij mee zijn.

Annie van de Pas, netwerkdirecteur van de Natuur en Milieufederaties: “Met de bijdrage van de Nationale Postcode Loterij is het voor ons mogelijk om in iedere provincie een impact te creëren. De bijdrage van de Loterij is voor ons al jarenlang een fundament voor de realisatie van vele mooie projecten. Het is fantastisch dat we op deze manier in heel Nederland het verschil kunnen maken.”

Extra schenkingen

Naast deze jaarlijkse bijdrage hebben de Natuur en Milieufederaties samen met WNF Nederland, Natuurmonumenten, ARK natuurontwikkeling en LandschappenNL eind 2021 een extra schenking mogen ontvangen om [overstromingen in Limburg tegen te gaan](#). Dit project gaat binnenkort van start. We zijn ook partner van [CleanUpXL](#), een gezamenlijk gedragen en uitgevoerd project van de Waddenvereniging, Stichting De Noordzee, Stichting Duik de Noordzee Schoon, BDS Harlingen en Friendship Offshore om 800.000 kilo rotzooi uit Noordzee te verwijderen. Begin 2021 heeft de Loterij financiering voor dit project toegekend.

Mooie projecten

In 2019 ontvingen we een extra schenking van 1,65 miljoen euro voor het project [Energietuinen](#). Met dit project willen we zichtbaar maken dat grootschalige opwek van duurzame energie ook mooi kan zijn én kan samengaan met natuur en recreatie. In het najaar 2019 vielen we nogmaals in de prijzen, toen we te horen kregen dat [Plan Boom](#) mede dankzij de Postcode Loterij van start kon gaan. Met een extra schenking van 2,25 miljoen euro willen we de komende jaren in heel Nederland 10 miljoen bomen gaan planten.

De Natuur en Milieufederaties zijn de Postcode Loterij en alle deelnemers enorm dankbaar voor hun bijdrage. Met hun steun kunnen we ons blijven inzetten voor mooie en duurzame provincies.